

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 31 AUGUSTUS 1927

No. 609

INHOUD.

	Biz.
COMITÉ MARITIME INTERNATIONAL CONFERENTIE VAN AMSTERDAM 1927 door <i>Mr. A. van Kleffens</i>	762
Verhoging van de productie per arbeider door <i>C. J. P. Zaalberg</i>	765
De Gouden Standaard voorheen en thans door <i>S. Posthuma</i>	768
Monatsberichte des Oesterreichischen Institutes für Konjunkturforschung door <i>Mr. J. van Walré de Bordes</i>	771
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Hongaarsche Handelsbalans en de Tariefpolitiek door <i>K. von Buday</i>	772
De omvang van het particulier kapitaal in Sovjet Rusland door <i>Paul Olberg</i>	773
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	774—780
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart*.Redacteur-Secretaris: *S. Posthuma*.Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnees, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijgeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

30 AUGUSTUS 1927.

De geldmarkt was deze week minder ruim. Reeds vroeg begon de geldvraag voor de maandswisseling door te werken; de rente voor particulier disconto steeg daardoor van 3% pCt. tot ongeveer 3½ pCt. en de callrente van 2½ pCt. tot 3¼ pCt. Vooral voor prolongatie was het aanbod van geld belangrijk ingekrompen, zoodat Donderdag zelfs 4 pCt. bijgenoteerd werd.

* * *

De post binnenlandsche wissels op den weekstaat van De Nederlandsche Bank daalde opnieuw, thans met ruim f 14 miljoen; in de post beleeningen daarentegen valt wederom een kleine stijging waar te nemen, thans van bijna f 4 miljoen.

Geen wijzigingen van beteekenis vonden plaats, evenmin in de post papier op het buitenland als in de diverse rekeningen onder het actief en in den metaalvoorraad. De laatste daalde met een kleine f 0,2 miljoen, welke daling voortkomt uit een kleine afgifte van gouden munt van bijna f 51.000 en van zilveren munt voor het overige.

Belangrijk is de daling van de saldi in rekening-courant, welke ruim f 25,5 miljoen bedraagt, waarvan ruim f 19 miljoen komt voor rekening van het Rijk.

De bankbiljetten in omloop namen met bijna f 15 miljoen toe van ruim f 788 miljoen tot bijna f 803 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo nam toe met bijna f 2 miljoen van ruim f 247 miljoen tot ruim f 249 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 50.

* * *

In de wisselkoersen kwam de afgelopen week weder bijzonder weinig verandering. Londen was iets vaster, daarentegen liepen Marken wat terug; de overige koersen bleven vrijwel onveranderd. Na lang aarzelen en nadat de koers reeds geruimen tijd eerder boven het goudpunt gestegen was, is nu ook Argentinië tot het goud teruggekeerd. Deze week werd de conversiekas, die in Juli 1914 gesloten was, weder voor het vrije goudverkeer opengesteld.

LONDEN, 29 AUGUSTUS 1927.

In de afgelopen berichtsperiode is geld vrij onverwacht ruim geweest, men vermoedt, dat er van regeeringszijde is ingegrepen uit vrees voor een herhaling van de schaarschte van de daaraan voorafgaande week en den daaruit voortvloeienden invloed op het disconto, waarin de schatkist als wekelijksche verkooper van miljoenen aan schatkistwissels natuurlijk zeer is geïnteresseerd. De markt had dan ook door die plotselinge ruimte geen moeite om haar schuld aan de Bank van Engeland af te betalen. Het ziet er heden naar uit alsof de laatste dagen van de maand ook tot geen bijzondere pressie aanleiding zullen geven. Begin September vervallen belangrijke bedragen aan coupons, die de markt voor eenigen tijd althans in een gemakkelijke positie zullen plaatsen. Disconto was onder dien invloed ook eenigszins zwakker gestemd, hoewel de notering nog op 4⁵/₁₆ pCt. gehandhaafd bleef.

COMITÉ MARITIME INTERNATIONALE CONFÉRENTIE VAN AMSTERDAM 1927.

Sterker wellicht dan bij andere kringen van handel en nijverheid, leeft de drang naar internationale rechtszekerheid onder degenen, die bij het zeeverkeer als belanghebbenden betrokken zijn. Wat is trouwens natuurlijker bij vertegenwoordigers van belangen, die zoo direct blootgesteld zijn aan moeilijkheden wier beteekenis tot in het oneindige kan varieren, en die zoo licht ontstaan door de verschillende rechtstoelstanden, waarin reeds een en hetzelfde schip met zijn lading zich gedurende eenzelfde reis afwisselend bevindt. Wat is natuurlijker dan dat belanghebbenden er zich juist op het gebied van het Zeerecht in steeds grooter mate zelf van op de hoogte zijn gaan stellen, in hoeverre men door eenvormige regelingen internationale rechtszekerheid zou kunnen bevorderen, en het niet uitsluitend hebben overgelaten aan juristen, die zich dezelfde vraag gesteld hebben, om daar een antwoord op te vinden.

Zoo is dan ook in 1896 het Comité Maritime International ontstaan, en heeft het sindsdien gewerkt en gestreefd als een vereniging van juristen en van reeders, verzekeraars en van vertegenwoordigers van den handel zelf, met als gemeenschappelijk doel het streven naar unificatie van het zeerecht der naties.

Het gelukkige van deze combinatie blijkt wel reeds uit het succes, dat het Comité Maritime gehad heeft waar het gold de resultaten van zijn voorbereidende arbeid een tastbaren vorm te geven: de diplomatieke Conferenties van Brussel hebben een reeks van door het Comité voorbereide conventies zonder veel moeilijkheden een „final touch” kunnen geven en gereedmaken om door de Staten tot internationaal bindend recht te worden verheven. Verder heeft, zoo als de Voorzitter van het Comité gedurende de jongste conferentie, die van 1—4 Augustus te Amsterdam gehouden werd, met voldoening opmerkte, de Volkenbondscmissie tot codificatie van het internationale recht die onderwerpen, waarmede het C.M.I. zich bezighoudt, van haar programma geschrapt.

Maar niet alleen door deze feiten, ook door de redevoeringen en beraadslagingen gedurende de Conferentie zelf heeft de toehoorder er zich rekenschap van kunnen geven hoezeer de samenstelling van het Comité gunstig werkt voor een grondige voorbereiding zoowel uit theoretisch als praktisch oogpunt, van die onderwerpen, welker internationale regeling men in overweging heeft genomen.

Het Comité heeft zich op deze Conferentie in de eerste plaats bezig gehouden met het bespreken van een ontwerp-conventie over een stelsel van verplichte verzekering van passagiers, waarvan Sir Norman Hill, vice-president van de „Chamber of Shipping of the U.K.”, de vader is genoemd. Het heeft wellicht zijn nut de wel eenigszins verwarde daden der geschiedenis van dit onderwerp uiteen te halen alvorens de behandeling ervan ter conferentie te bespreken, aangezien het ontwerp in zijn huidige vorm nog niet oud is, doch wel onder anderen naam en in ander verband reeds vele instanties van internationaal overleg gepasseerd heeft.

Destijds dan was men bij de besprekingen over een ontwerp-verdrag betreffende de beperking van de reedersaansprakelijkheid op de vraag gestuit in hoeverre de reeder verantwoordelijk was voor schade of letsel toegebracht aan den persoon van door hem vervoerde passagiers, en tevens in hoeverre zijn eventuele aansprakelijkheid daarvoor beperkt zou kunnen of moeten worden.

Op een Conferentie van het Comité Maritime International, in 1899 te Londen gehouden, werd deze geheele kwestie gereserveerd om op een latere Conferentie te Bremen, in September 1909, in behandeling te worden genomen.

Als leidende gedachte werd daar vastgesteld, dat

op den reeder ten opzichte van personen drieërlei verantwoordelijkheid rust:

a. tegenover passagiers op grond van het vervoercontract;

b. ditzelfde benevens een verantwoordelijkheid jegens derden uit hoofde van onrechtmatige daad, resp. aanvaring door schuld;

c. jegens arbeiders (bemanning of havenarbeiders).

Zonder thans dieper in te gaan op deze vragen, verdient het opmerking, dat door den heer Autran een toespeling werd gemaakt op een mogelijkheid van verzekering van dergelijke risico's. Hij zeide, dat vooral de aansprakelijkheid, die sub b genoemd is, van wezenlijk belang was voor degenen, die naar aanleiding van zulk een oorzaak een actie zouden kunnen instellen, doch dat aan den anderen kant de moeilijkheid zich voordoet, dat een klein schip aan de passagiers van een groot schip onnoemelijke schade kan veroorzaken, zoodat de omvang van het risico niet te benaderen is, en dit dan ook wel onverzekerbaar zou zijn.

Naar aanleiding van deze besprekingen is toen door den heer Louis Franck een onderzoek ingesteld bij Duitse en Engelsche assuradeuren, met het resultaat, dat gebleken zou zijn, dat het risico inderdaad wel verzekeraar zou zijn en de premie gering; veel aandacht is hier echter later niet meer aan besteed: na eenige jaren brak de oorlog uit en de na afloop daarvan totaal gewijzigde maatschappelijke verhoudingen zouden minstens een nieuwe enquête noodig maken.

Op de Conferentie van Parijs, in 1911, zette het Comité de behandeling van het onderwerp als onderdeel van het vraagstuk der reedersaansprakelijkheid voort en nam men tenslotte een resolutie aan, die de strekking had een internationale overeenkomst aan te bevelen, waaraan ten grondslag zou liggen een additionele aansprakelijkheid der reeders ten gunste van vorderingen wegens verlies van leven of van lichamelijk letsel, er bijvoegende, dat h.i. zulk eene additionele aansprakelijkheid beperkt zou kunnen worden tot £ 7.— per ton.

Deze aansprakelijkheidsgrens zou dan komen buiten en behalve de aansprakelijkheidsgrens wegens materiele schade. Voor beide soorten aansprakelijkheid zouden echter wel te verstaan de gewone regels blijven gelden, zoodat schuld vereischt zou worden aan den kant van den reeder, iets waarvan de beteekenis in verschillende landen een andere is, ten gevolge van verschillende bewijsregeling.

Na deze behandeling door het Comité Maritime gaven Engeland en enkele andere landen den wensch te kennen om dit onderwerp op de diplomatieke conferentie van Brussel 1913 ter sprake te brengen, tengevolge waarvan het op den „ordre du jour” werd geplaatst. Een sub-commissie werkte het uit en verenigde zich met het principe, dat reeds door het Comité Maritime was aangenomen en waarbij een vaste som genomen werd, berekend volgens de tonnage van het schip, ten einde de grens van aansprakelijkheid vast te stellen.

In Maart 1917 nu heeft Sir Norman Hill het initiatief genomen een rapport op te stellen over de kwestie van reedersaansprakelijkheid tegenover passagiers wegens dood of letsel, toegebracht door zijn schuld of zelfs door voorvallen gedurende de reis zonder dat van schuld sprake is, waarin hij het denkbeeld om passagiers een verzekeringsovereenkomst met de vervoerders te doen sluiten, uitwerkte.

Aanleiding tot dit initiatief heeft hij vermoedelijk gevonden in de rampen van de „Titanic”, „Lusitania” en andere schepen; waarbij zoovele levens verloren gingen en tevens in zijn eigen werkkring, die hem deed doordringen van de beteekenis van claims, welke soms gesteld worden ter vergoeding van „injuries”. In zijn memorandum wees Sir Norman Hill erop, dat de gewone aansprakelijkheidsregeling tegenover

passagiers onbevredigende resultaten oplevert, wanneer werkelijke groote scheepsrampen voor hen onnoemelijke schade meebrengen. De bedragen, die een reeder in voorkomende gevallen kan hebben te betalen, zijn zóo enorm en wisselen zoozeer met de geldende rechtspraak in de verschillende landen, waar zij rehtens ingevorderd worden, de proceskosten aan dergelijke proceskosten zijn zóo hoog en zóo wisselend, de moeilijkheid om getuigen te vinden voor het noodige bewijs van schuld resp. voor de noodige disculpatie van veronderstelde schuld is zóo groot en zóo onzeker, terwijl het bovendien onmogelijk is om dergelijke getuigen te vinden wanneer een schip met man en muis vergaat, dat de schrijver de rechten van passagiers en de verplichtingen van de reeders voor beide partijen niet anders dan een „gamble” kon noemen.

Ook wees de schrijver in zijn rapport op het feit, dat de vrijheid om verantwoordelijkheid bij contract uit te sluiten in verschillende landen verschillend geregeld is, met als gevolg steeds grooter onzekerheid.

Om nu aan deze onzekerheden en den onbevredigenden toestand, die er het gevolg van is, tegemoet te komen, werkte hij het denkbeeld om alle passagiers zonder uitzondering te verzekeren tegen ongevallen gedurende die reis, afgezien van de kwestie schuld of geen schuld, nader uit.

Als voordeelen van een dergelijk systeem gold aan den eenen kant dat de reeders veilig zouden worden gesteld tegen een ongelimiteerd aantal claims van ongelimiteerde beteekenis en aan den anderen kant zou het den passagiers een zekerheid geven tegenover de „gamble”, waarop zij nu zijn aangewezen.

Wat betreft de verzekerde bedragen, stelde Sir Norman Hill zich op het standpunt uit te moeten gaan van een minimum, dat in overeenstemming is met de behoeften van de laagste klasse passagiers, zijnde landverhuizers, mits voor de andere passagiers de gelegenheid wordt opengesteld om de verzekerde som te vergrooten door bijbetaling van een evenredige premie.

Verder stelde hij als postulaat op, dat de reeder met het voldoen aan zijn verplichtingen uit het verzekeringscontract van verdere aansprakelijkheid ontheven zou zijn, terwijl er aan den anderen kant niets tegen is om de aansprakelijkheidsgrens door het ontwerpverdrag over reedersaansprakelijkheid te behouden voor het verhaal van den reeder-verzekeraar, die betaald heeft, tegen derden, wier schuld vaststaat.

Overigens zouden de rechten van de bemanning buiten een dergelijk systeem moeten blijven en geregeld worden door de wet van het land, waartoe het schip behoort, resp. van de haven, waarin het schip ligt (t.o.v. havenarbeiders).

Wat betreft de premies stelde Sir Norman Hill zich voor, dat deze gedragen zouden moeten worden door de passagiers zelve en dus in aanmerking moeten worden genomen bij de vaststelling van passageprijzen; als verzekerde som bij dood werd genoemd een som van £ 150.--.

Eenigen tijd na het verschijnen van dit rapport werd het vraagstuk van verzekering van emigranten tegen de gevaren van hun reis ter sprake gebracht op de Emigratie-Conferentie, te Rome in 1919 gehouden, waar men den wensch uitte, dat de regeeringen zouden voorschrijven, dat de Scheepvaart-Maatschappijen verplicht worden om emigranten schadeloos te stellen voor ongelukken gedurende de reis en hiermede rekening houden in de vervoerovereenkomsten, die zij met emigranten sluiten.

In dezelfde richting gingen de besprekingen van het „Comité de l'Emigration”, van het Bureau International de Travail, te Genève.

In denzelfden tijd ook werden in verschillende landen wetten aangenomen, die een dergelijke strekking hadden, zoo bijv. in Spanje, dat echter een publiekrechtelijke regeling van een dergelijke verzekering invoerde, en in Tsecho-Slowakije, dat de ver-

voermaatschappij verplichtte het hoofd van een landverhuizersfamilie te verzekeren tegen ongevallen gedurende de reis. De aandacht valt echter ook op dergelijke wetten, die in andere landen, zooals Hongarije, Bulgarije, Zwitserland en Nederland reeds bestonden of bezig waren tot stand te komen.

In 1921 werd door het Comité de l'Emigration (B.I.T.) een resolutie aangenomen, waarbij aan de verschillende regeeringen werd aanbevolen om een systeem in te stellen, waardoor emigranten gevrijwaard zouden worden tegen het risico van dood of ongeschiktheid tot werken, dat aan hun reis verbonden is.

Opgemerkt moge echter wel worden, dat in deze resolutie niet wordt vooruitgelopen op de vraag, wie de gewenschte vrijwaring zou geven, en evenmin dat dit door middel van verzekering zou moeten geschieden.

Op de Conferentie van Antwerpen van het Comité Maritime International in 1921 heeft men zich er echter rekenschap van gegeven, dat andere lichamen zich inmiddels met dezelfde vraag waren gaan bezighouden, zij het ook op andere gronden, nl. op sociale en humanitaire, terwijl het Comité zich steeds op juridisch en economisch standpunt had gesteld.

Het Comité Maritime meende, dat ontijdige beslissingen en legislatieve maatregelen van regeeringen over een onderdeel van een veel grooter onderwerp zouden moeten worden voorkomen en dat de kwestie zoowel uit juridisch als economisch oogpunt nader bestudeerd behoorde te worden en dat zij bovendien reeds behoorde tot de aandachtssfeer van de Zeerecht Conferenties te Brussel en van het Comité Maritime zelf, wiens taak het was om het werk dier conferenties voor te bereiden.

De strekking van het rapport, dat Sir Norman Hill in 1917 opgesteld had, was op de conferentie van Antwerpen echter op sterken tegenstand gestooten. Men voelde, dat groote bezwaren verbonden waren aan een plan, dat geheel buiten de gewone regels van aansprakelijkheid omging, nl. er zelfs geen rekenschap mee hield of een ongeval te wijten is aan schuld of niet.

Na de Conferentie van Antwerpen waren de voorloopige rapporten, die over deze kwestie door de verschillende nationale vereenigingen ingediend werden alvorens de Conferentie van Gothenburg in 1923 zou worden gehouden, over het algemeen nog steeds het denkbeeld van een dergelijke verzekering vijandig gezind, en evenzoo waren de sprekers, die in het begin over het onderwerp het woord voerden. Bij de latere besprekingen gaf men er zich hoe langer hoe meer rekenschap van, dat men het vraagstuk niet meer eenvoudig naast zich neer kon leggen.

Wat de preliminaire rapporten betreft, moet opgemerkt worden, dat het Nederlandsche rapport, opgesteld door Mr. C. D. Asser, zich op het standpunt stelde, dat een verplichte verzekering van passagiers van groot belang mocht zijn van sociaal, humanitair of zelfs economisch standpunt, doch dat het buiten het gebied van het Zeerecht viel en derhalve de werkzaamheid van het Comité Maritime. Het rapport stelde zich verder op het standpunt, dat indien het Comité het vraagstuk toch in behandeling zou nemen, er in ieder geval geen reden was om alle passagiers onder één systeem van verzekering te doen vallen en evenmin om het te beperken tot passagiers van zeeschepen en niet het ook uit te strekken tot passagiers van andere vervoermiddelen.

Andere rapporten, zooals het Fransche, stelden voorop, dat de kwestie zeer zeker niet alleen geregeld zou mogen worden voor zoover er emigranten bij betrokken waren, maar dat eenig plan niet anders door de Fransche delegatie zou kunnen worden gesteund dan wanneer het sloeg op alle passagiers zonder uitzondering. Van Italiaansche zijde werd daarentegen weder sterk bepleit uitsluitend emigranten onder het systeem te doen vallen.

Aan het slot harer besprekingen oordeelde de Conferentie dat, met het oog op door enkele Staten genomen maatregelen, internationale regeling in deze gewenscht was. Met het oog hierop werd in een resolutie vastgesteld, dat dit vraagstuk het onderwerp moest zijn van nadere studie en uitwerking, waartoe dan ook een speciale commissie, waarin voor Nederland Mr. G. van Slooten zitting had, ingesteld werd, met opdracht te onderzoeken in hoever een stelsel als voorgesteld, wenschelijk zou zijn en om eventueel een regeling hiervoor uit te werken.

In 1924 vond een vergadering van de „International Shipping Conference” plaats te Londen, welke het onderwerp reeds op den eersten dag in behandeling nam met het oog op een tweede, terzelfder tijd in Rome gehouden, diplomatieke Conferentie over Emigratie-vraagstukken.

Sir Norman Hill gaf een uitvoerige toelichting aan de Shipping Conference, waarin hij wees op de verschillende pogingen, die in de latere jaren in het werk werden gesteld om speciaal emigranten veilig te stellen tegen de gevaren aan hun reis verbonden, terwijl hij de Conference er nog op wees, dat gemelde pogingen een bepaald gevaar voor de reeders in zouden kunnen sluiten, wanneer niet zoo goed mogelijk getracht werd een bevredigende regeling te vinden, waarbij de nadeelen van dergelijke regelingen zooveel mogelijk zouden worden opgeheven en tot dit doel meende Sir Norman Hill de verplichte verzekering van alle passagiers en niet alleen van emigranten in principe te mogen aanbevelen, terwijl de nadere uitwerking daarvan overgelaten zou mogen worden aan een daartoe bevoegd lichaam als het Comité Maritime, hetwelk zich trouwens reeds de zaak had aange trokken. De reeders besloten dan ook zich te bepalen tot het volgen der werkzaamheden van het Comité Maritime in deze.

Wat de Emigratie-Conferentie betreft, was het, evenals speciaal van Italiaansche zijde te Gothenburg was aangedrongen op een regeling van verzekering van emigranten, ook de Italiaansche regeering, die het onderwerp aan de orde stelde, met het voorstel om, voornamelijk op sociale gronden, een verplichte verzekering van emigranten tegen persoonlijke ongevallen gedurende de zeereis aan te nemen.

Het voorstel hield in om de premies te doen betalen door de emigranten zelf, bij gebrek aan een werkgever, die daarmede belast zou kunnen worden, terwijl de verzekering tot stand gebracht zou moeten worden door bemiddeling van de reederij op een door de regeering geautoriseerde en gecontroleerde wijze.

Als slot van de besprekingen, die naar aanleiding van dit voorstel werden gehouden werd een resolutie aangenomen, die een compromis vormde. Aan den eenen kant werd besloten, dat men niet verder zou gaan dan de strekking van de bovenvermelde resolutie, die in 1921 door de Emigratie-Commissie van het B.I.T. was aangenomen, te herhalen en te bevestigen, terwijl aan den anderen kant aan Italië's wenschen werd tegemoet gekomen door dit in eenigszins andere bewoordingen te doen dan toen gebruikt waren, terwijl voorts nog aanbevolen werd een internationale regeling mogelijk te maken, waardoor de verzekerden zoo gemakkelijk mogelijk aan hetgeen, waarop zij recht zouden hebben, zouden kunnen komen.

De op de Gothenburgsche Conferentie ingestelde sub-commissie van het Comité Maritime kwam nu in 1924 te Parijs bijeen en nam een ontwerp-conventie in behandeling, dat inmiddels opgesteld was door Sir Norman Hill zelf, waarin enkele wijzigingen werden aangebracht, die slechts op enkele detailpunten van meer of minder groot belang betrekking hadden, zonder dat men zich in principe tegen den opzet verzette.

Het aldus geamendeerde ontwerp werd voorgelegd aan de Conferentie van Genua, door het Comité Maritime gehouden in September 1925 en zoo kon het

onderwerp voor het eerst in eenigszins vasten vorm ter bespreking aangenomen worden.

De besprekingen te Genua, die aan het ontwerp, dat door de speciale Commissie, „de Commissie van Parijs”, was aangeboden, werden gewijd, deden verschillende onzekerheden, vele voor- en nadeelen aan het licht komen. Het bleek, dat het ontwerp herzien moest worden, wilde men een bevredigende regeling van het plan zelf opstellen, afgezien dan van de vraag of men het met den eigenlijken opzet eens was. Over dit laatste werd geen beslissing genomen, maar wel kwam ter sprake de vraag of zulk een verplichte verzekering van passagiers apart geregeld, dan wel vastgekoppeld aan de Conventie betreffende de Beperking der Reedersaansprakelijkheid zou moeten worden, en werd met algemeene stemmen tot het eerste besloten.

Zoo besloot men dus aan de Commissie van Parijs te verzoeken het ingediende ontwerp te herzien in het licht der op de Conferentie gehouden besprekingen. Ook de International Shipping Conference, die, voorgelicht door Sir Norman Hill en den heer Cauty, welke laatste als lid der Engelsche delegatie te Rome aanwezig was geweest op de Emigratie-Conferentie, eenigen tijd na de Conferentie van Genua vergaderde en het onderwerp besprak, nam eene afwachtende houding aan.

De Commissie van Parijs kwam in Juni 1926 te Antwerpen bijeen en stelde een nieuw ontwerp-conventie op, waarin met verschillende der geopperde bezwaren zooveel mogelijk rekening werd gehouden.

Dit ontwerp, benevens de verschillende preliminaire rapporten der nationale, bij het Comité aangesloten, Vereenigingen en een Memorandum van het Internationaal Arbeidsbureau, hebben als grondslag gediend voor de besprekingen welke thans te Amsterdam zijn gehouden.

Men zal uit dit overzicht van de totstandkoming van het onlangs besproken ontwerp terecht den indruk gekregen hebben, dat al die besprekingen wel eenigszins „binnenskamers” zijn gehouden, en dat de opmerking, die de heer Catesby Jones (Amerika) ter Amsterdamsche Conferentie gemaakt heeft, nl. dat de passagiers, over wier rechten en plichten het hier toch ook gaat, nog nimmer in de zaak gemengd zijn.

Om dan ook te trachten er in wijder kring bekendheid aan te geven, moge hier in groote trekken aangegeven worden wat de opzet van Sir Norman Hill's plan eigenlijk is.

Het plan gaat er vanuit, dat, zooals gebleken is uit de, mede ten gevolge van de zeer hooge proceskosten poovere resultaten, die de nabestaanden van passagiers, welke bij rampen als die van de „Titanic”, de „Empress of Ireland” en enkele andere schepen, omgekomen zijn, hebben kunnen bereiken bij hunne pogingen om schadevergoeding te verkrijgen, dat de bestaande wetgevingen onvoldoende bescherming verleenend aan de passagiers van zeeschepen in het algemeen, en zeer zeker aan de minder gegoeden onder hen.

De uitslag van pogingen om, in de gevallen waarin daartoe aanleiding bestaat, vergoeding van schade wegens overkomen lichamelijk letsel te verkrijgen, is door verschillende oorzaken zóó onzeker, dat men hier gerust van een kansspel zou mogen spreken. Dat spel werkt echter zoowel voor en tegen den passagier, als voor en tegen den reeder.

De laatste moet, om zijn bedrijf uit te oefenen, uit zijne inkomsten (vracht en passagegelden) zijne uitgaven kunnen bestrijden en ook de risico's, die hij loopt kunnen dekken; daartoe moet hij weten welke risico's dat zijn en het is economisch onjuist de „shipping industry” daarover in het onzekere te laten; op die wijze kan het bedrijf niet op een gezonde basis worden uitgeoefend.

Indien echter de reeders verplicht worden met hun passagiers een verzekeringsovereenkomst te sluiten waarbij, tegen betaling van een zekere premie, over-

oengekomen wordt, welk bedrag de reederij in geval van schade door dood of letsel aan den passagier of diens nabestaanden zal moeten uitbetalen, treedt zekerheid voor beiden in de plaats van het kansspel.

Een dergelijke verzekering zou echter aan de volgende eischen moeten voldoen: universeel moeten zijn, het zou gebaseerd moeten zijn op minimum-uitkeeringen en -premies, die in overeenstemming zouden moeten zijn met de behoeften, respectievelijk met de draagkracht, van de laagste klasse van passagiers, en het recht op uitkeering zou losgemaakt moeten worden van het bestaan, resp. het bewijs van het bestaan, van opzet of schuld van den reeder.

Is dit de kern van het voorgestelde plan, zoo kunnen de voornaamste bezwaren geresumeerd worden als volgt.

De reeder zou als nevenbedrijf dat van assuradeur moeten uitoefenen waartoe hij noch de outillage, noch de ervaring bezit, en waarvan derhalve de bedrijfs-onkosten onnoodig groot zouden zijn en te veel op zijn bedrijf zouden drukken. Hij zou bovendien in de te betalen premies waarschijnlijk onvoldoende compensatie vinden, daar deze niet anders geïncasseerd zouden kunnen worden dan als in den passageprijs inbegrepen en daarmede aan economische invloeden als vraag en aanbod, concurrentie etc. blootstaan, en onophoudelijk varieren, terwijl de geriskeerde uitgaven vrijwel constant zouden blijven.

Volgens de tegenstanders mag men de „shipping industry” niet als een geheel zien, moet men elke vordering tot schadevergoeding op zichzelf beschouwen en de mate van aansprakelijkheid van de reederij van een schip in elk gegeven geval individueel bepalen.

Bovenal richten de bezwaren zich tegen de miskenning van het verschil tusschen contract en quasi-delict, welke zij in het ontwerp zien; tegen de gevolgen van het van elkander losmaken der begrippen „schuld” en „aansprakelijkheid”; en, last not least, tegen het vervallen van een directe actie tegen een schuldenaar derde.

Na deze oriëntering ten opzichte van een betrekkelijk nieuw en voor velen uiterst belangrijk onderwerp van internationaal overleg, moge in een volgend artikel een overzicht worden gegeven der eigenlijke werkzaamheden der Conferentie.

Mr. A. VAN KLEFFENS.

VERHOOGING VAN DE PRODUCTIE PER ARBEIDER.

Wat ieder eenigszins verstandig fabrikant te allen tijde gedaan heeft n.l. het streven naar een zoo groot mogelijke opbrengst met zoo min mogelijk kosten, is sedert het begin dezer eeuw een stelselmatig beoefend en bestudeerd vak geworden en trekt vooral na den oorlog ook de publieke aandacht, doordat het in den concurrentiestrijd van onderneming tegen onderneming en van land tegen land een levenskwestie is geworden.

Spronggewijze vooruitgang der techniek, loonstelsels, specialiseering en selectie van arbeiders, doelbewuste zg. wetenschappelijke bedrijfsorganisatie, horizontale en verticale concentratie, „researchwerk” rationaliseering enz. hebben tot een snelle evolutie der productie-mogelijkheden geleid, waarvan het einde niet te overzien is. De lijn gaat nog recht naar boven en vertoont nog geen neiging om zich naar den horizon om te buigen.

Wat de gevolgen hiervan kunnen zijn voor de algemeene welvaartsverhoging, voor tijdelijke vermeerdering der werkloosheid¹⁾, voor de mogelijkheid van werktijdverkorting, voor ondergang van de achterblijvende ondernemingen enz. enz. laten we hier onbesproken. We wenschen thans alleen de aandacht te

¹⁾ De invoering der flesschenblaasmachine vermenigvuldigde blijkens een Amerikaansch rapport de hoeveelheid geproduceerde flesschen per arbeider met een-en-veertig.

vestigen op enkele belangwekkende cijfers, die de nog zeer onvolledige Nederlandsche Statistiek van Voortbrenging en Verbruik ons verschaft.

Die cijfers putten we uit het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarin op onregelde tijden van een beperkt aantal bedrijfstakken de jaarstatistieken worden gepubliceerd. Dit geeft ons thans de beschikking over vergelijkbare cijfers van 5 jaren. Met wat goeden wil valt uit de verhouding tusschen de hoeveelheid verbruikte grondstoffen en geproduceerde waren enerzijds en het aantal arbeiders anderzijds een indruk te verkrijgen van de regelmatige toeneming der productie per arbeider.

Zeepnijverheid.

De statistiek betreft een 60 tal fabrieken, die in het jaar van telling ieder ten minste 10.000 KG. oliën, vetten of vetzuren hebben verbruikt.

	Verbruik van oliën, vetten en vetzuren in miljoenen KG.	Productie van zachte, harde, vloeibare zeep en zeepoelen in miljoenen KG.	Sterkte van het totale personeel op 15 September
1921	25.1	59.0	2210
1922	26.7	63.2	2130
1923	28.6	65.6	2150
1924	29.2	67.3	2150
1925	30.0	69.4	2280

De verbruikte grondstoffen wijzen op een vermeerdering der productie met 20 pCt., de productie op zoodanige vermeerdering met 19 pCt. Deze toeneming is geleidelijk gegaan. De personeelsterkte is met zachte golvingen in die 5 jaren met 3 pCt. gestegen. Men is dus niet ver mis door aan te nemen dat de productie per arbeider vrij regelmatig en gemiddeld per jaar 3 à 4 pCt. is gestegen.

Papierfabrieken.

De statistiek betreft 22 à 25 fabrieken. Hiervan verwerkten 1 hout, 8 à 9 houtslip, 14 à 18 cellulose, 19 à 21 oud papier en 8 à 9 lompen.

	Verbruik van hout in 1000 M ³ .	Verbruik van andere vezelstoffen in miljoenen KG.	Productie van papier in miljoenen KG.	Sterkte van het personeel op 15 September
1921	134	52.4	73.5	4390
1922	210	63.9	98.8	4540
1923	245	62.8	103.9	4600
1924	284	67.5	119.3	4840
1925	330	79.6	136.0	5060

Ofschoon een vergelijking der verschillende jaren niet zuiver is te stellen wegens de samenvoeging van zeer ongelijksoortige grondstoffen en producten spreken deze cijfers toch wel duidelijk. De hoeveelheid verwerkt hout steeg met 146 pCt., de andere verwerkte vezelstoffen met 52 pCt., het product met 85 pCt., terwijl de personeelsterkte toenam met slechts 15 pCt. Ruw geraamd steeg dus de productie per arbeider jaarlijks met 15 pCt.

Ondanks de sterke prijsdaling — de verkoopwaarde der van 39 tot 61 miljoen KG. gestegen productie courantenpapier bleef in totaal ongeveer gelijk — steeg ook de waarde in guldens van de productie per arbeider nog met ongeveer 1 pCt. per jaar.

Cacao- en chocoladenijverheid.

Deze statistiek behandelt circa 50 fabrieken. De cijfers zijn ook weer niet zuiver vergelijkbaar, omdat in deze jaren de cacao-industrie gedeeltelijk van karakter is veranderd.

	Verbruik van cacao-boonen in miljoenen KG.	Verbruik van suiker in miljoenen KG.	Productie van cacao-poeder en cacao-perskoeken in mill. KG.	Productie ¹⁾ van cacao-boter in miljoenen KG.	Sterkte van het personeel op 15 September
1921	30.4	11	12.7	5.9	9.220
1922	32.8	11.9	14.3	7.0	8.250
1923	36.5	10.6	15.5	8.7	7.710
1924	43.2	11.3	17.9	10.3	8.360
1925	47.6	13.1	19.6	12.0	8.920

Zeer duidelijk is dat grondstoffen en productie be-

¹⁾ zonder hetgeen in chocolade is verwerkt.

langrijk toenamen terwijl het personeel in getalsterkte terugliep. Hiervoor percentages te ramen is niet geoorloofd omdat de in bewerkelijkheid sterk uiteenlopende producten niet in gelijke mate in de productietoename deelden. Van de chocolade-artikelen en het suikerwerk, die circa de helft van de verkoopwaarde vertegenwoordigen, zijn de gewichten niet bekend. De waarde der met circa 50 pCt. toegenomen hoeveelheid cacao-poeder daalde in 5 jaar van 9.9 tot 9.5 miljoen gulden. Hieruit mag niet geconcludeerd worden dat de chocolade- en suikerwerken, waarvan de verkoopwaarde in die 5 jaren terugliep van 34.2 tot 30 miljoen gulden, in gewicht zijn toegenomen. Ondanks die sterke prijsdalingen steeg de verkoopwaarde der totale productie van 55.2 tot 60.2 miljoen gulden, of met 9 pCt. terwijl het aantal arbeiders met 3 pCt. daalde.

Constructiewerkplaatsen en Grofsmederijen.

De op $\pm$ 40 ondernemingen betrekking hebbende statistiek geeft als voor vergelijking bruikbare cijfers alleen die van de gewichtshoeveelheden van de belangrijkste grondstoffen. De productie is alleen in geldswaarde uitgedrukt en komt wegens de prijswijziging dus niet als vergelijkingsmateriaal in aanmerking. We begaan echter geen groote fout met de productie evenredig te stellen aan het gebruik van profiel-, staaf-, band- en plaatijzer en staal (gewalst).

	Verbruik van ijzer in miljoen KG.	Personeelsterkte op 15 September
1921	31.3	4531
1922	28.1	3554
1923	21.8	3214
1924	34.0	3835
1925	40.5	4085

De hoeveelheid verwerkt ijzer per arbeider per jaar bedroeg 7 ton, 8 ton, 6 $\frac{1}{2}$ ton, 9 ton en 10 ton. Het abnormaal lage cijfer betreft het slappe jaar 1923. Het cijfer voor 1921 is beïnvloed door een groote werkstaking.

Machinesfabrieken, ketelmakerijen, fabrieken van pijpleidingen, plaatwellerijen en fabrieken van rolfend materiaal.

Ook van deze heterogene groep, omvattend 110 à 140 ondernemingen leenen zich alleen de hoeveelheden van de belangrijkste grondstoffen voor vergelijking.

	Ruw gietijzer in miljoen KG.	Gietijzer-schrot in miljoen KG.	Profiel-, staaf-, band- en plaatijzer en staal (gewalst)	Tezamen	Personeelsterkte op 15 September
1921	16.3	10.3	32.2	58.8	17.493
1922	13.8	7.6	25.8	47.2	15.453
1923	13.9	9.6	33.0	56.5	15.179
1924	17.6	10.9	39.6	68.1	16.875
1925	21.1	11.9	42.5	75.5	17.481

De verhouding tusschen de hoeveelheden der 3 grondstoffen is ieder jaar ongeveer gelijk. Tellen we ze tezamen dan wordt van deze grondstoffen per arbeider per jaar verwerkt 3 $\frac{1}{2}$, 3, 3 $\frac{1}{2}$, 4 en 4 $\frac{1}{2}$ ton. De lage cijfers van 1921 en 1922 zijn mede aan werkstaking en groote slapte toe te schrijven.

IJzer en Staalgieterijen en Emailleerfabrieken.

Van ruim 60 ondernemingen, waarvan 13 met emailleerfabrieken, zijn de gewichtshoeveelheden der grondstoffen gegeven doch van de productie alleen die van gegoten ijzer en niet van geëmailleerde waren.

	Ruw gietijzer	Gietijzer-schrot en staalschrot in miljoenen KG.	Profiel-, staaf-, band- en plaatijzer en staal (gewalst)	Productie gietijzer en -staal	Personeel op 15 September
1921	21.4	14.1	3.5	30.1	5611
1922	22.0	14.5	5.9	30.4	5930
1923	25.5	20.6	4.7	33.3	6509
1924	29.0	25.8	4.9	35.7	6000
1925	32.6	22.7	5.7	42.2	6719

De verkoopwaarde van de geëmailleerde goederen is ongeveer $\frac{1}{2}$ à $\frac{2}{3}$ van die van het gietwerk. De derde kolom van de grondstoffen is in hoofdzaak voor émail

bestemd, doch daar $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{3}$ hiervan uit gegoten émail bestaat wordt ook een niet te verwaarloozen deel van het ruwe gietijzer hiervoor gebruikt. Een en ander belet om de grondstoffen als van ongeveer gelijke beteekenis van de productie samen te voegen. Toch blijkt voldoende duidelijk uit alle kolommen, dat de personeelsterkte relatief minder sterk toeneemt dan de productie, al is dit ook niet bij benadering in procenten weer te geven.

Metaalindustrie.

Veelzeggend zijn ook de samenvattende cijfers van de 3 voorgaande groepen van Metaalbedrijven, die bijna 30.000 arbeiders betreffen.

	Verbruik in miljoenen KG. van						Personeelsterkte op 15 September
	Ruw gietijzer	Gietijzer-of staalschrot	Profiel-, staaf-, band- en plaatijzer en blokstaal	Steenkolen, cokes, enz.	Gekochte electr. stroom in miljoen KW.	Primaire machinevermogen in 1000 P.K.	
1921	37.8	24.5	67.6	77.8	15.0	46.4	29330
1922	35.8	22.2	60.4	77.6	16.2	47.8	26089
1923	39.4	30.4	60.2	79.4	19.6	48.7	25638
1924	46.6	37.0	73.9	91.8	22.9	51.5	27740
1925	53.7	34.5	88.9	89.2	25.3	55.4	29240

In deze 6 kolommen, die een aanwijzing geven van de productie, is in 5 jaren een belangrijke stijging, uiteenlopend van 20 tot 60 procent, terwijl de personeelsterkte nog iets is gedaald.

Margarinefabrieken.

Behalve de hieronder genoemde cijfers, die betrekking hebben op 13 à 17 ondernemingen, zijn er ook cijfers van 1913 en 1916 beschikbaar, waaruit blijkt dat in 1913, een normaal vóór-oorlogsjaar, 88 miljoen KG. margarine geproduceerd werd en in 1916 172 miljoen KG. In 1919 was dit 95 miljoen KG. en sedert is de stijging weer vrij regelmatig.

	Verbruikte materialen in miljoen KG.			Productie in miljoen KG.		
	Dierlijke vetten	Plantenrijke oliën en vetten	Tezamen	Margarine	Bak- en braadvet, andere vetten, geraff. oliën	Sterkte personeel op 1 September
1921	22	72	94	99		5553
1922	31	55	86	88	11	4136
1923	45	66	111	108	19	4362
1924	47	89	136	131	23	4893
1925	33	105	138	132	24	4978

Per arbeider bedroeg dus de jaarproductie achtereenvolgens: 17,5; 23,5; 29,1; 31,4 en 31,2 ton.

Rubberrijverheid.

Een vergelijking der jaarcijfers moet met het nodige voorbehoud geschieden, omdat hier zeer uiteenlopende artikelen vervaardigd worden, die in hoeveelheid arbeid per zelfde gewicht uiteenloopen. Bovendien werd vooral in de eerste jaren ver beneden de capaciteit gewerkt. Dit laatste blijkt uit het primaire vermogen der krachtwerktuigen, dat o.a. door stilzetting van fabrieken van 6.140 PK. daalde tot 5.510 bij verdubbeling der productie. Het eerste blijkt o.a. hieruit dat de waarde der productie aan rijwielenbanden achtereenvolgens was 50 pCt., 50 pCt., 45 pCt., 42 pCt. en 55 pCt.

	Verbruikte ruwe rubber in 1000 KG.	Verbruikte bewerkte rubber in 1000 KG.	Tezamen	Productie Rijwielenbanden in 1000 stuks	Productie Rijwielenbanden in 1000 stuks	Verhoudingsgetal (zie toelichting)	Sterkte personeel op 15 September
1921	647	206	853	1048	465	2276	1550
1922	774	224	998	1295	200	2670	1220
1923	832	208	1040	1325	212	3007	1510
1924	894	380	1274	1421	401	3600	1430
1925	828	881	1709	2144	704	4150	1690

De vermeerdering van het verbruik van bewerkte rubber in 1925 houdt verband met de prijsverhoging der ruwe rubber.

Wagen we ons aan een raming van de toename

der totale productie dan verkrijgen we, wanneer we een binnenband gelijk stellen aan $\frac{1}{6}$ buitenband en met gebruikmaking der bovengenoemde percentages van het aandeel der banden in de jaarproductie, de verhoudingsgetallen der voorlaatste kolom.

Zowel uit die geraamde productiecijfers als uit die van de verbruikte rubber blijkt een stijging, die belangrijk grooter is dan die van het aantal arbeiders. Dat we in die cijfers wel eenig vertrouwen mogen hebben blijkt ook wel uit de verbruikte steenkolen en electrischen stroom.

De verhoudingscijfers der verschillende factoren geven het volgende te zien, waaruit met vertrouwen mag worden aangenomen, dat inderdaad de productie per arbeider voortdurend stijgende is geweest.

	Verbruik van				Personeel
	Rubber	Steenkool	Electr. stroom	Productie	
1921	100	100	100	100	100
1922	117	121	106	118	79
1923	133	117	121	132	98
1924	150	115	123	159	92
1925	200	132	142	182	109

Blikwarenfabrieken.

De gegevens over 10 à 12 fabrieken betreffen van de productie alleen de verkoopwaarde, die voor ons doel voor vergelijking niet bruikbaar is.

	Verbruik blik in 1000 kisten	Verbruik onvind plaatijzer in 1000 KG.	Verbruik Electr. stroom in 1000 KWU	Sterkte personeel op 15 September
1921	90	938	568	2450
1922	114	998	607	2507
1923	123.4	715	647	2210
1924	143.6	1360	756	2405
1925	153.6	1163	769	2532
Gemiddelde toeneming p. jaar	14 pCt.	5 pCt.	7 pCt.	1 pCt.

Tricotagefabrieken.

De gegevens betreffen 25 à 30 ondernemingen, die in het jaar van telling meer dan 40 arbeiders hadden.

	Verbruikte garens in miljoen KG.	Verbruikte Electr. stroom in 1000 KWU	Sterkte personeel op 15 September
1921	2.2	281	3878
1922	2.8	356	4498
1923	1.9	338	3545
1924	2.2	377	3737
1925	2.4	455	3812

Van de productie is alleen de verkoopwaarde bekend. De verbruikte garens behoeven geen zuivere maatstaf op te leveren van den gepresteerden arbeid, daar het verbruik van fijne en grove garens wel eens varieert. Toch is in verband met de toeneming in het krachtverbruik (ook het primair vermogen steeg in die 5 jaren nog van 1321 tot 1889 PK.) wel op grond dezer getallen aan te nemen dat de productie sneller steeg dan het aantal arbeiders.

Wolnijverheid.

De verscheidenheid der productie en de onvolledigheid der gegevens manen ook hier tot voorzichtigheid. Van de productie is alleen van sajete en garens het gewicht bekend, overigens alleen de verkoopwaarde, terwijl sajete en garens slechts $\frac{1}{6}$ tot de totale verkoopwaarde bijdragen.

Geteld is de productie van ruim 80 fabrieken. De ups en downs in de bedrijvigheid hebben grooten invloed op de productie per arbeider omdat dikwijls niet de volle week is gewerkt en somtijds overuren zijn gemaakt.

	Verbruik						Productie sajete en garens in miljoen KG.	Personeel op 15 September
	vette wol in miljoen KG.	gew., ruggew. en gekamde wol in miljoen KG.	garens, niet zelf gesponnen in miljoen KG.	Steenkool in 1000 ton	Electr. stroom in 1000 KWU	Productie sajete en garens in miljoen KG.		
1921	3.7	3.8	1	50.9	5.560	2.9	10.344	
1922	4.2	4.1	1.2	55.6	6.830	3.7	10.709	
1923	3.6	3.5	1.2	50.8	7.340	3.4	10.189	
1924	3.7	3.2	1.2	51.3	7.620	3.8	10.703	
1925	3.0	2.8	1.3	48.4	7.130	3.1	10.239	

We hebben eerlijkheidshalve deze cijfers niet weg willen laten, maar kunnen er geenerlei conclusie aan verbinden. Uit het ongeveer op één hoogte blijven van de personeelsterkte bij sterk wisselende productie mag wel worden opgemaakt, dat niet steeds het volle personeel volle weken heeft gewerkt.

Katoennijverheid.

Hier geldt ook wat bij wol gezegd is van sterk veranderlijke bedrijvigheid.

¹ In 1921, 1922 en 1923 werkten vele fabrieken niet steeds met volle kracht, in 1924 gaf de werkstaking in Twente 5 maanden stagnatie. In 1925 werd niet alleen volop gewerkt, doch was ook de capaciteit der spinnerijen belangrijk uitgebreid.

De statistiek loopt over ongeveer 100 ondernemingen, waarvan het aantal spinnen opliep van 671.000 tot 886.000 en het aantal weefgetouwen van 47.100 tot 50.200.

Helaas zijn van de productie alleen de garens in gewichtshoeveelheden gepubliceerd, die slechts $\frac{1}{6}$ à $\frac{1}{8}$ van de totale verkoopwaarde vertegenwoordigen.

	Versponnen ruwe katoen en katoenafval in miljoen KG.	Verbruikte garens, niet zelf gesponnen in miljoen KG.	Verbruikte steenkool in 1000 ton	Verbruikte electr. stroom in miljoen KWU	Sterkte personeel op 15 September
1921	29.6	30.	171	12.4	31.800
1922	32.1	36.2	200	17.8	33.000
1923	31.2	32.	175	18.7	32.000
1924	25.8	30.8	166	18.2	35.000
1925	43.1	40.8	222	26.6	36.500

Gemiddelde toeneming per jaar 9 pCt. 7 pCt. 6 pCt. 23 pCt. 3 pCt.

De productieverhoging per arbeider zal in werkelijkheid niet zoo hoog zijn als uit dit staatje is op te maken, omdat in de eerste jaren niet alle arbeiders steeds volop werkten. In deze industrie werd trouwens reeds zeer intensief geproduceerd.

Scheepsbouw.

A. Scheepswerven met daaraan verbonden machinefabrieken (33 à 35 ondernemingen).

	Verbruik in miljoen KG.			
	Ruw gieterij ijzer	Gieterij-schrot	Ruwe en voor-gewalste blokken smeedijzer en staal	'Profel-, staaf-, band- en plaatijzer en staal (gewalst)
1921	3.0	3.6	1.9	66.1
1922	2.4	2.3	1.7	54.1
1923	2.7	2.2	2.1	48.4
1924	3.9	2.9	2.4	69.7
1925	5.0	5.0	2.6	109.6

B. Scheepswerven ($\pm$ 100 ondernemingen).

	Verbruik in miljoenen KG.	
	Profel-, staaf-, band- en plaatijzer en -staal (gewalst)	Profel-, staaf-, band- en plaatijzer en -staal (gewalst)
1921	76.8	
1922	64.1	
1923	39.9	
1924	72.1	
1925	80.8	

Van de rubrieken A en B gezamenlijk zijn de volgende cijfers te geven.

	Verbruik Profel-, staaf-, band- en plaatijzer en -staal (gewalst) in miljoen KG.	Ontvangen voor herstellingen en hulpdiensten in miljoenen gulden	Totale verkoopwaarde der productie in mill. gulden	Sterkte personeel op 15 September
1921	142.9	53.6	203.8	37.396
1922	118.2	33.9	188.2	26.329
1923	88.3	28.7	96.9	22.327
1924	141.8	35.5	104.7	27.334
1925	190.4	36.7	125.1	31.346

De bedrijvigheid in de rubrieken A en B gaat vrijwel parallel op en neer. Ook is er overeenstemming in de hoeveelheden verbruikt materiaal voor machines en voor schepen. De reparatie, die $\frac{1}{6}$ à $\frac{1}{4}$ van de geheele opbrengst vertegenwoordigt, volgt niet dezelfde lijn, mede doordat het de geldswaarden betreft en de prijzen in 1921 hooger waren dan in 1925. Maar een groote fout maken we toch niet als we de totale productie evenredig stellen aan het verwerkte materiaal

en de personeelsterkte op 15 Sept. aannemen als te gelden voor het geheele jaar, hetgeen bij zoo sterke wisseling,¹⁾ vooral voor 1923 en voor het stakingsjaar 1921, niet geheel zuiver is. Voor 1923, toen er snelle vermindering was en voor 1925 bij opleving zal dus een correctie wel noodig zijn in tegengestelde richting.

We vinden, dat per arbeider van het opgegeven materiaal in de achtereenvolgende jaren is verwerkt 40, 47, 43, 55 en 65 ton. Die 40 en 43 zullen wat lager, die 65 misschien wat hooger zijn dan de werkelijkheid.

Schoennijverheid.

De Statistiek betreft circa 350 ondernemingen die in het jaar van telling ten minste 1000 paar schoenen maakten. De betrouwbaarheid der vergelijking lijkt er onder dat 15 Sept. in een slap seizoen valt en bijv. in 1924 in het eerste halfjaar een groote bedrijvigheid heerschte.

	Overleerverbruik in mill. vierk. en voet	1000 KG.	Zoolleer in 1000 KG.	Voering- leer in mill. voet	Productie schoenen. e. d. in 1000 paar	Sterkte personeel op 15 Sept.
1919	—	—	—	—	4930	9320
1921	10.2 en	129	3484	2772	5190	9170
1922	8.0 en	146	2926	2436	4470	6480
1923	8.8 en	183	3106	2841	4600	7420
1924	13.4 en	230	4616	4582	7310	9310
1925	12.5 en	227	4451	4446	7170	9060

Het is bedenkelijk deze personeelcijfers als maatstaf te nemen, maar hoogstwaarschijnlijk is het toch wel in overeenstemming met de werkelijkheid, dat ruim 9000 werklieden in 1919 en 1921 circa 5 miljoen paar maakten en in 1924 en 1925 ruim 7 miljoen.

Rijwielfabrieken.

Geteld zijn 23 à 30 ondernemingen, die ieder per jaar 500 of meer rijwielen maakten.

	Productie ²⁾		Personeelsterkte op 15 September
	Rijwielen	Rijwielen zonder banden	
1921	57.397	6.144	1715
1922	68.871	4.153	1498
1923	76.107	3.416	1444
1924	88.326	4.728	1597

In de achtereenvolgende jaren bedroeg dus het aantal rijwielen dat per arbeider vervaardigd werd: 38, 49, 55 en 58.

Bij het overnemen van bovenstaande cijfers, waarbij geen bedrijf is weggelaten, omdat het toevallig een ander beeld vertoonde, hebben we tot voorzichtigheid gemaand, omdat we op menige plaats vage ramingen moesten doen en gewaagde conclusies trekten.

Maar ook al houden wij daarmee ter dege rekening, dan toonen de cijfers toch duidelijk dat al die bedrijven van jaar tot jaar een verhoogde productie per arbeider te zien geven.

C. J. P. ZAALBERG.

Den Haag, Augustus '27.

DE GOUDEN STANDAARD VORHEEN EN THANS.

Tot voor enkele tientallen jaren was het vrijwel een axioma, dat het geldwezen van een land, hetwelk zichzelf respecteerde, op een edel metaal gebaseerd diende te zijn. Hoogstens bestond er verschil van meening over de vraag, welk van beide metalen geschikter was, goud of zilver, terwijl ook de zoogenaamde dubbele standaard in enkele landen toepassing vond. Aan de wenschelijkheid en aan de noodzakelijkheid om in ieder geval de geldwaarde afhankelijk te stellen van een edel metaal of een combinatie van edele metalen werd echter niet getwijfeld.

Eerst tegen het einde van de negentiende eeuw deden zich stemmen hooren, die dit stelsel in zooverre

¹⁾ Op 31 Dec. 1920 stonden 174 schepen metende 450.960 registerton op stapel; medio 1923 nog 63 schepen metende pl.m. 100.000 registerton.

²⁾ Bovendien bouwen deze fabrieken en enkele framebouwers per jaar nog ± 40.000 frames voor kleinere rijwielfabrieken. In totaal werden in 1922 108.700 rijwielen gebouwd; in 1924 134.700.

wenschten te wijzigen, dat de waarde van het geld niet langer afhankelijk zou zijn van de waarde van het metaal, waaraan het verbonden was, doch dat deze waarde op grond van een zelfstandig criterium zou worden bepaald. Het eerste voorstel, dat een stap in deze richting ging, was afkomstig van den Engelschen economist Alfred Marshall. Doch eerst het plan van den Amerikaanschen hoogleeraar Irving Fisher om het goudgehalte van den dollar te variëren in overeenstemming met het indexcijfer van groothandelsprijzen werkte de zooveen genoemde gedachte volledig en consequent uit. Tot een practische toepassing kwam het echter niet. Wel bevatte de federal reserve bill, die senator Owen in 1913 in de Vereenigde Staten indiende, een voorschrift tot stabilisatie van het prijsniveau, doch dit voorschrift werd ten slotte niet in de Federal Reserve Act opgenomen.

Nog verder van verwezenlijking bleven de plannen van degenen, die een volkomen a-metallistisch stelsel voorstonden. Hier bleef het geheel bij een puur academisch betoog, dat, naar het zich liet aanzien, al heel weinig kans had binnen afzienbaren tijd in de praktijk te worden verwezenlijkt.

Inmiddels was de strijd tusschen het goud en het zilver ten voordeele van het eerste beslecht. Het zilver was gebleken als basis voor het ruilmiddel ten eenen male onbruikbaar te zijn. De dubbele standaard had daarmede tevens zijn voornaamste reden van bestaan verloren.

Zoo gold, gedurende de laatste jaren voor den oorlog, de gouden standaard vrijwel algemeen als de eenige goede basis, waarop een beschaafd land zijn geldsysteem kon bouwen.

Toen echter de oorlog en de daaraan gepaard gaande inflatie den gouden standaard een tijd lang buiten werking hadden gesteld, scheen de mogelijkheid niet uitgesloten, dat ook dit metaal als basis voor het geldwezen voor goed zou hebben afgedaan en dat het a-metallisme in den een of anderen vorm een blijvende toepassing zou vinden. De vraag, of men na de verwarring der inflatie diende terug te keeren tot den toestand van voor den oorlog, of dat men deze gelegenheid diende aan te grijpen om welbewust met het verleden te breken en op grond van de inmiddels voortgeschreden theorie nieuwe banen in te slaan en nieuwe doeleinden na te streven, werd met nadruk gesteld en met hartstocht besproken.

* * *

Over het algemeen kan men zeggen, dat degenen, die een terugkeer tot den gouden standaard wenschten, de voorkeur gaven aan een reeks „blinde” krachten boven een min of meer persoonlijk inzicht, terwijl de voorstanders van een „managed currency” meer vertrouwen hadden in een product van menschelijk vernuft, dan in de onbeheerschte en vaak onberekenbare factoren, die ten grondslag lagen aan den gouden standaard, in den vorm, dien men van voor den oorlog kende.

De gouden standaard, zooals wij dien kennen van voor den oorlog, stelt de waarde van het geld niet afhankelijk van een bepaald doel, doch van de waarde van het goud. Bij een „vrij spel van vraag en aanbod” is de waarde van het goud echter afhankelijk van een reeks ten deele zelfstandig bepaalde factoren, waaronder goudvondsten, goudonttrekking door Oostersche volkeren, goudverbruik in de industrie, de betalingsgewoonten in de verschillende landen wel de voornaamste zijn. Ongetwijfeld heeft de waarde van het geld invloed op elk van deze factoren. Dit neemt echter niet weg, dat daarnaast ook nog geheel andere omstandigheden een rol spelen. Deze zijn dus weer op hun beurt van beteekenis voor de waarde van het geld. Zoolang derhalve de goudproductie en de goudhandel gebaseerd zijn op het „vrije spel van vraag en aanbod” en zoolang de credietpolitiek van de directies der Centrale Banken zich beperkt tot het handhaven

van de inwisselbaarheid der bankbiljetten, zolang is de waarde van het geld in laatste instantie een veranderlijke en van iedere welbewust gekozen doelstelling onafhankelijke resultante.

In laatste instantie! — Immers, binnen zekere grenzen is ook bij volstreekte handhaving van de wisselkoersen een zekere eigenbeweging van de verschillende nationale prijsniveaus mogelijk en zelfs wenschelijk. Een dergelijke onafhankelijkheid was ook vóór den oorlog een alledaagsch verschijnsel. Het feit, dat de gouden standaard zoo betrekkelijk bevredigend functioneerde was gedeeltelijk zelfs daaraan te danken. Intusschen bleef deze eigenbeweging binnen zeer enge grenzen beperkt. Zij was in hoofdzaak mogelijk, doordat de directies van de verschillende Centrale Banken eenige wijziging toelieten in de grootte van de goudreserve en in het dekkingspercentage van de bankbiljetten. Zoo schommelde, om ons tot een enkel voorbeeld te bepalen, de gouddekking van de bankbiljetten in Duitschland in de jaren 1876 tot 1914 van 18,7 tot 77,7 pCt. In een land als Frankrijk was voort's eenige speling mogelijk, doordat de Banque de France haar biljetten in bepaalde gevallen slechts tegen zilver inwisselde of voor de afgifte van goud een kleine extra premie vroeg. Zolang echter de directies der Centrale Banken het handhaven van de wisselkoersen als hun voornaamste taak beschouwden en mogelijke spelingen in de credietverleening slechts toepasten als een middel om plotselinge verschuivingen in de betalingsbalans en plotselinge wijzigingen in de binnenlandsche betalingsgewoonten op te vangen of te nivelleeren, zolang bleef de invloed van een dergelijke politiek op het algemeene prijsniveau praktisch nihil. In vele gevallen hadden de maatregelen, die men op een bepaald tijdstip in de verschillende landen nam, ten opzichte van het wereldprijsniveau een aan elkander tegengestelde tendens en zelfs wanneer dit niet het geval was, betrof het slechts een tijdelijke samenloop van omstandigheden, die wel op het conjunctuurverloop doch niet op de saeculaire prijsbeweging van invloed was. Deze bleef een veranderlijke en van iedere welbewust gekozen doelstelling onafhankelijke resultante.

Wanneer (afgezien van de conjunctuurschommelingen) de waarde van het geld in de halve eeuw, die aan den oorlog vooraf ging, niettemin een betrekkelijke stabiliteit vertoonde, was dit in de eerste plaats te danken aan het feit, dat veranderingen in de vraag naar goud voor niet-monetaire doeleinden, dank zij de bestaande dekkingsvoorschriften en de hoerschende bankpolitiek, voornamelijk slechts van invloed waren op de verdeeling van de nieuw geproduceerde hoeveelheden, terwijl, in de tweede plaats, de jaarlijkse productie van nieuw goud in verhouding tot de reeds bestaande voorraden slechts enkele procenten bedroeg.

Terwijl dus de gouden standaard, zooals men dien van oudsher kende, ten opzichte van de waardevastheid van het geld een negatief karakter droeg, waren — behalve professor Irving Fisher en zijn aanhangers — juist de voorstanders van een a-metallistisch geldstelsel degenen, die de handhaving van zulk een waardevastheid aan de bankpolitiek ten doel stelden. Zoo scheen de strijd om den gouden standaard, die kort na den oorlog ontbrandde, in wezen hierdoor bepaald, of men de wereld wijs en de kennis rijp genoeg achtte om de waarde van het geld afhankelijk te maken van menscheeljk inzicht en menscheeljk vernuft, of dat men een reeks onpersoonlijke en dus van menscheeljk standpunt beschouwd „toevallige" krachten de voorkeur moest geven.

In enkele jaren scheen het pleit beslecht. Toen Engeland eenmaal tot den gouden standaard was overgegaan, volgden spoedig tal van andere landen en de kans op de verwezenlijking van een „managed currency" scheen tot in verre toekomst van de baan.

Is echter met den terugkeer tot den gouden stan-

daard de toestand van voor den oorlog hersteld? Bleef de eigenbeweging van de verschillende nationale prijsniveaus binnen dezelfde enge grenzen beperkt? En, belangrijker nog, bleef de invloed van de bankpolitiek der verschillende landen op het wereldprijsniveau even minimaal en even onopzettelijk?

Het antwoord op deze vragen kan slechts ontkenkend luiden.

* * *

Beperken wij ons voorloopig tot de eerste vraag.

Wij wezen er reeds op, dat de eigenbeweging van het prijsniveau in een bepaald land in hoofdzaak slechts mogelijk was doordat de directie van de desbetreffende Centrale Bank verschuivingen toeliet in het dekkingspercentage van haar biljetten. De premiepolitiek van de Banque de France, die een tweede mogelijkheid opende, bleef een uitzonderingsgeval, dat bovendien volkomen gelijk stond met een tijdelijke prijsgeve van den gouden standaard. De vraag is derhalve, welke nieuwe mogelijkheden heeft men sinds den oorlog benut om de betrekkelijke onafhankelijkheid van het nationale prijsniveau te vergrooten?

In de eerste plaats dient te worden gewezen op het feit, dat het „vrije spel van vraag en aanbod" op de goudmarkt in de laatste jaren sterk beperkt is. Een groot gedeelte van den goudhandel gaat sinds den oorlog geheel buiten de arbitrage om en is slechts verklaarbaar uit geheel andere motieven dan uit een direct streven naar winst, voor zoover dit laatste althans binnen het kader van de verschillende bankwetten mogelijk is. Voor een land als Rusland spreekt dit vanzelf. Het bolsjewisme kent slechts in beperkte mate de vorming van een vrije markt en zulks vooral, waar het den wisselkoers betreft. De goudaankopen van Rusland gedurende de laatste jaren passen dan ook niet in een automatisch systeem van vraag en aanbod. Intusschen geldt hetzelfde voor de goudaankopen van de Banque de France. Zelfs in Duitschland, dat *de facto* den gouden standaard aanvaardde, kocht de rijksbank herhaaldelijk goud op oogenblikken, dat er op grond van de wisselkoersen geen directe aanleiding toe bestond. En wanneer wij ons ten slotte wenden tot een land als Engeland, dat ook formeel den gouden standaard weer aanvaardde, zien wij, dat zelfs daar een gedeelte van de goudaankopen slechts uit geldpolitieke bedoelingen is te verklaren.

De goudaankopen van de Duitse Rijksbank vonden hun oorsprong in de wensch om het dekkingspercentage te vergrooten en de credietbasis van de bank te verbreden. De goudaankopen van de Banque de France hadden in hoofdzaak tot doel om de vraag naar francs uit het buitenland tegen te gaan, iets waartoe de bank kon geraken door haar buitenlandsche saldo's om te zetten in goud. Ten slotte had het optreden van de Bank of England ten doel de goudvoorraad, die door de zoo juist genoemde aankopen van Fransche zijde dreigde te verminderen, op peil te houden in de hoop op deze wijze een credietrestrictie te kunnen vermijden.

De wensch om naast het handhaven van de wisselkoersen ook het prijsniveau tot op zekere hoogte te beheerschen, lag dus direct of indirect aan de meeste van deze maatregelen ten grondslag.

* * *

Hetzelfde kan men zeggen van het tweede punt, waarop de toestand van tegenwoordig verschilt met dien van voor den oorlog: namelijk de toenemende mate, waarin de Centrale Banken op de wisselmarkt ingrijpen.

Door als koper op de wisselmarkt te komen, kan de Centrale Bank aanbod van goud tegengaan; door wissels af te geven, kan zij goudonttrekkingen voorkomen. Dienovereenkomstig wordt derhalve de automatische werking van den gouden standaard uitgeschakeld; ten minste — voor zoover dergelijke trans-

acties niet anderszins van invloed zijn op de totale koopkracht van het land. Deze invloed is echter op zijn hoogst gelijk aan den omvang van de wisseltransacties zelf, terwijl een verandering van de hoeveelheid goud onder bepaalde omstandigheden kan leiden tot een verandering van de koopkracht, die gelijk is aan de werkelijke goudverplaatsing, vermenigvuldigd met honderd en gedeeld door het wettelijk voorgeschreven minimum-percentagè van de gouddekking.

Door het bezit van een groote portefeuille buitenlandsche wissels worden derhalve de mogelijkheden vermeerderd om den omvang der creditverleening en de hoogte van het prijsniveau zelfstandig te bepalen, zonder dat er in de goudwaarde van het ruilmiddel wijziging behoeft te komen.

Onder de landen met een stabiel ruilmiddel, die een dergelijke politiek op uitgebreide schaal hebben toegepast, dient behalve Duitschland ook Nederland te worden genoemd.

* * *

Een derde mogelijkheid om de elasticiteit van de bankpolitiek te vergrooten zonder de stabiliteit van de wisselkoersen prijs te geven, is te vinden in het handhaven van minder stabiele goudreserves en het toelaten van grootere schommelingen in het dekkingspercentage.

Beide mogelijkheden bestonden echter, naar wij zagen, ook reeds voor den oorlog. Wanneer men thans, meer dan vroeger, van deze mogelijkheden gebruik maakt, wordt de gouden standaard er dus *formeel* niet door gewijzigd; *materieel* blijft de invloed van dergelijke maatregelen natuurlijk bestaan.

Overigens dient in dit verband ook op een tweetal *formeele* wijzigingen te worden gewezen. In de eerste plaats is de wettelijk voorgeschreven minimum gouddekking in tal van landen aanzienlijk geringer, dan vroeger het geval was. In de tweede plaats bezitten vele landen sinds den oorlog geen gouden standaard in den eigenlijken zin — hetzij een standaard met goudgeld in circulatie, hetzij een goudkern of een „gold-exchange” standaard — doch baseeren hun geldwezen op een *goudvaluta*. In wezen komt dit neer op een gouden standaard zonder wettelijke voorschriften, voor een minimum-gouddekking. Ook formeel is hier de mogelijkheid tot spèling dus vergroot, al staan daar aan den anderen kant weer voorschriften ten opzichte van de dekking in goudvaluta tegenover.

* * *

Over het algemeen zien wij dus, dat de mogelijkheden om het prijsniveau — met handhaving van de wisselkoersen en binnen zekere grenzen — zelfstandig te bepalen, formeel vermeerderd zijn. Of deze wijzigingen ook in feite tot een grootere onafhankelijkheid geleid hebben, behoeft uit het bovenstaande echter niet te volgen. Voor sommige landen, waaronder Nederland, is dit ongetwijfeld wèl het geval; voor andere landen echter niet; daar heeft men eenvoudig naar nieuwe middelen gezocht, omdat de oude middelen ontbraken. De vermindering van de goudreserve maakte den overgang tot een goudvaluta-stelsel of de verlaaging van het dekkingspercentage in sommige gevallen noodzakelijk en het doen van goudaankopen op een oogenblik, dat daar op grond van de wisselkoersen nog geen directe noodzaak toe bestond, gewenscht. Ook het houden van een sterke buitenlandsche wisselportefeuille diende vaak alleen om een ontbrekende surplusreserve te vervangen.

Van minstens evenveel belang ten slotte als de kwestie, of en in hoeverre de eigenbeweging van de verschillende nationale prijsniveaus is toegenomen, is het veel verder strekkende probleem, in hoeverre dit op het wereldprijsniveau van invloed is gebleken.

En daarmee zijn wij tevens genaderd tot de tweede, in den aanvang gestelde vraag, welke luidde: bleef de invloed van de bankpolitiek der verschillende lan-

den op het wereldprijsniveau even minimaal en even onopzettelijk als voor den oorlog het geval was?

* * *

Het is overbekend, dat de politiek van den Federal Reserve Board op het wereldprijsniveau een overwegenden invloed heeft gekregen. Aan welke factoren is deze invloed echter toe te schrijven en zal deze invloed van blijvenden aard zijn?

De invloed, dien de maatregelen van een emissiebank op het wereldprijsniveau hebben, is van verschillende omstandigheden afhankelijk. In de eerste plaats dient de emissiebank een uiterst onafhankelijke politiek te kunnen voeren, zonder den koers van het ruilmiddel in gevaar te brengen. In de tweede plaats dient het ruilmiddel, dat zij beheerscht in het internationale betalingsverkeer een belangrijke rol te vervullen, en in de derde plaats dienen de maatregelen van de verschillende andere emissiebanken geen sterk tegenovergestelde tendenzen te voorschijn te roepen. De gebeurtenissen, die den Federal Reserve Board in een dergelijke positie hebben gebracht, zijn al te zeer bekend om er lang bij hoeven stil te staan.

De zeer onafhankelijke positie van de Amerikaanse emissiebanken is een gevolg van de groote goudverschuivingen gedurende en na den oorlog. Doordat de oorlogvoerende landen goederen en diensten noodig hadden in grootere hoeveelheden dan zij met goederen en diensten konden betalen, in grootere hoeveelheden ook dan de crediten, die zij in het buitenland konden verkrijgen, waren betalingen in goud onvermijdelijk.

Zoo steeg het totaal van de goudreserves in de Vereenigde Staten van rond 3.222 miljoen gulden in 1913 tot rond 10.275 miljoen gulden in 1926.

In hetzelfde tijdvak trad de Federal Reserve Act in werking en werd de centralisatie van het Amerikaanse bankwezen een feit. Hierdoor werd een doelbewust bankbeheer in de Vereenigde Staten mogelijk en kwam de zoo juist genoemde toename van de goudreserves ten volle tot haar recht.

Ook de macht van den dollar in het internationale betalingsverkeer nam toe. Daarbij was niet alleen de vergroting van de betalingsbalans van de Vereenigde Staten zelf van beteekenis. Ook het feit, dat vele landen sinds den oorlog hun geldwezen niet of niet geheel op goud baseerden, doch op den dollar als goudvaluta, vermeerderde den invloed van den Federal Reserve Board. Practisch had het dezelfde gevolgen als ware het betalingsverkeer van de Vereenigde Staten met het betalingsverkeer van de desbetreffende landen uitgebreid. Wanneer men bedenkt, dat de verschillende Centrale Banken, behalve de Federal Reserve Banks zelf, beschikken over ongeveer een milliard aan dollarwissels tegenover een goudvoorraad van vijf à zes milliard dollar en men weet verder, dat ongeveer de helft van deze dollarwissels gehouden wordt door banken, die gemachtigd zijn deze wissels als reserve te beschouwen van hun circulatie, dan kan men nagaan, hoezeer alleen reeds uit dezen hoofde de politiek van den Federal Reserve Board op de waarde van het geld over de geheele wereld van invloed moet zijn.

Ten slotte is de kans, dat een van de andere Centrale Banken de politiek van den Federal Reserve Board teniet doet door het nemen van maatregelen met een tegenovergestelde tendens bij de huidige machtsverhoudingen eenvoudig uitgesloten.

De kans, dat in den zoo juist beschreven toestand binnen afzienbaren tijd wijzigingen van beteekenis zullen komen, schijnt miniem. Een zoodanige vermeerdering van de goudproductie, dat de waarde van den huidige Amerikaanschen voorraad er belangrijk door zou dalen, is in strijd met alle verwachtingen. Een zoo nauwe aaneensluiting tusschen de verschillende andere Centrale Banken, dat daardoor een tegenwicht zou ontstaan, lijkt al even onwaarschijnlijk, en zoo

blijft de eenige mogelijkheid op een verandering, dat de Federal Reserve Board door een uiterst geforceerde creditexpansie zijn goudreserves zou laten wegvloeiën. Aangezien ook hiertegen alle redelijke veronderstellingen pleiten, mag men aannemen, dat de gouden standaard zijn karakter van „dollar-standaard” voorloopig ongewijzigd zal behouden.

* * *

Voor de waarde van het geld in de toekomst is dit alles van de grootste beteekenis. Er volgt uit, dat niet alleen, en zelfs niet in de eerste plaats, de toekomstige goudproductie zal beslissen over de beweging van het prijsniveau. Alle voorspellingen, die hierop gebaseerd zijn, hebben slechts een zeer betrekkelijke waarde. Zoodra de gouden standaard zijn semi-automatisch karakter verliest, dienen wij in de eerste plaats met andere factoren rekening te houden, in casu met de politiek van den Federal Reserve Board.

Tot voor kort was in deze politiek weinig lijn te besporen. Nog in 1923 schreef de Board in zijn verslag: „No credit system could undertake to perform the function of regulating credit by reference to prices without failing in the endeavour”. Sindsdien is echter veel veranderd. De invloed van het „vrije spel der maatschappelijke krachten” op het algemeene prijsniveau werd steeds meer uitgeschakeld. Behalve door het disconto oefende de Board zijn invloed uit door de veel werkzaamere „open-markt-politiek.” Voorts bracht hij goudcertificaten in het verkeer in plaats van Federal Reserve notes en ging er tenslotte zelfs toe over zijn jongsten aankoop van Fransch goud in het geheel niet tot de dekkingsreserve te rekenen, maatregelen, die hem in staat stelden om tegenover de buitenwereld een vrij constant dekkingspercentage te handhaven, ofschoon er in werkelijkheid aanzienlijke verschuivingen plaats hadden. Dit alles wijst er op, dat de Board thans wel degelijk geneigd is en zich wel degelijk in staat acht een doelbewuste politiek te voeren; iets, wat door de jongste verklaring, die de Governor van de Federal Reserve Bank te New York tegenover Representative Strong zou hebben afgelegd, nog eens met zooveel woorden wordt bevestigd.

Momenteel schijnt deze politiek gericht op een stabiel prijsniveau. Zal dit echter zoo blijven? In het algemeen mag men aannemen, dat de Board in de eerste plaats rekening zal houden met de belangen van de Vereenigde Staten. A priori hoeven deze niet parallel te loopen met die van de andere landen. Kwesities van binnenlandsche politiek kunnen van invloed zijn. Ook de buitenlandsche politiek kan een woordje moespreken. Men bedenke slechts, hoe de schuldenlast aan de Vereenigde Staten door een daling van het algemeene prijsniveau verzwaaard zou worden. Ook de economische belangen, voor zoover deze niet reeds in het schuldenprobleem tot uiting komen, kunnen uiteten gaan. Het economisch leven in Amerika vertoont nu eenmaal een meer dynamisch beeld, dan dat van de oude wereld. Terwijl een langzame daling van de prijzen in de Vereenigde Staten gepaard kan gaan met een evenredige vermindering van de kosten, zoodat een dergelijke prijsdaling voor de welvaart als geheel genomen daar de meest gewenschte toestand zou kunnen zijn, is de kans groot, dat zulk een prijsdaling in Europa een nadeeligen invloed op het bedrijfsleven zou hebben. Het zijn slechts mogelijkheden, doch mogelijkheden, die ten allen tijde werkelijkheid kunnen worden.

En zoo blijft het feit bestaan, dat Europa, hetwelk den gouden standaard verkoos boven een „managed currency”, omdat het meer vertrouwen stelde in een reeks van „blinde” krachten, dan in eigen inzicht en initiatief, zich tenslotte nolens volens overleverde aan de leiding van den Federal Reserve Board!

Men kan slechts wenschen, dat de besprekingen, die de directeuren van verschillende Centrale Banken onlangs hebben gehouden met de leiders van het Ame-

rikaansche bankwezen, door meerdere mogen worden gevolgd, dat men zich daarbij niet enkel zal bepalen tot vragen van direct belang, doch deze besprekingen uit zal strekken tot de verder liggende problemen der saeculaire prijsschommelingen, en — last not least — dat die besprekingen ook voor Europa tot de meest gewenschte resultaten mogen leiden.

S. POSTHUMA.

MONATSBERICHTE DES OESTERREICHISCHEN INSTITUTES FÜR KONJUNKTURFORSCHUNG.

Mr. J. van Walré de Borjes schrijft ons:

Gaarne zou ik de aandacht der Nederlandsche statistici en economen op deze nieuwe uitgave willen vestigen.

Het Oostenrijksche „Institut für Konjunkturforschung” is aan het einde van het vorige jaar opgericht door samenwerking van verschillende bij dit vraagstuk geïnteresseerde kringen en met sterken steun van de Oostenrijksche Nationale Bank. Het kuratorium bevat vele bekende Oostenrijksche persoonlijkheden en wordt gepresideerd door Dr. Richard Reisch, President van de Oostenrijksche Nationale Bank, terwijl vice-presidenten zijn Walter Breisky, leider van het Bundesamt für Statistik en de ook in Nederland welbekende Professor Mises, secretaris van de Kamer van Koophandel.

Het instituut, dat onder de onmiddellijke leiding staat van Dr. Friedrich Hayeck, heeft in Juni jl. het eerste nummer van zijn „Monatsberichte” het licht doen zien. Dit eerste nummer bevat onder anderen een beknopt overzicht van den huidige stand van het conjunctuur-onderzoek en van de daarbij aangevende moderne methodes, zooals bijvoorbeeld logaritmische grafieken, elimineering der seizoenbewegingen en der beweging gedurende lange perioden, vergelijking der drie markten, etc. Voor wie zich eenigszins op dit gebied wil oriënteren, is dit artikel zeer lezenswaard.

Dit eerste nummer bevat eveneens een goede opgaaf van de nieuwste litteratuur.

Oostenrijk beschikt slechts over weinig statistisch materiaal. Desondanks geeft de eveneens in het eerste nummer opgenomen studie van de economische ontwikkeling van Oostenrijk sinds 1923, waarbij dat materiaal volgens de nieuwe methodes bewerkt wordt, interessante resultaten. Deze studie komt tot de conclusie, dat Oostenrijk vermoedelijk aan het begin staat van een opgaande conjunctuur. Typeerend komt bij dit onderzoek weer eens uit, hoeveel duidelijker statistieken gaan spreken indien zij bewerkt worden volgens de methoden van het conjunctuur onderzoek. In het bijzonder is dit hier het geval bij de werkloosheidsstatistiek. De bekende statistiek van het aantal ondersteunde werklozen is hier ontgaan van seizoen-schommelingen en in een grafiek op logaritmische schaal voorgesteld. Het resultaat is verrassend; o.a. blijkt, dat, terwijl in April en Mei van dit jaar het aantal werklozen sterk is gedaald, de algemeene toestand slechter is geworden, aangezien de daling in de lente percentsgewijze kleiner is geweest dan andere jaren.

Dit nieuwe Oostenrijksche tijdschrift doet hopen, dat de plannen om in Nederland een instituut voor conjunctuur onderzoek op te richten, spoedig vasten vorm zullen aannemen.

Genève.

Rectificatie. In het artikel *Zwitserisch-Nederlandsch Spoorwegverslag 1926*, door Jhr. Ir. J. A. van Kretschmar van Veen, in het nummer van 24 Augustus jl., zijn eenige storende fouten geslopen. Zoo is in het tweede staasje in de tweede kolom van pagina 742 de opbrengst van het goederenvervoer in Nederland ten onrechte met een $\div$ voorzien. De opbrengst van het goederenvervoer in 1926 daalde niet,

doch *steeg* met 5.77 pCt. ten opzichte van het voorgaande jaar.

Het staatje bovenaan kolom 1, pagina 743 is geheel missteld en behoort te luiden als volgt:

	I	II	III
voor gewone kaartjes	25 %	20 %	15 %
voor buurtverkeer	25 „	23 „	20 „
en de opbrengst verminderde slechts met	8 „	3.81 „	2.73 „

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE HONGAARSCHE HANDELSBALANS EN DE TARIEFPOLITIEK.

De heer K. von Buday te Budapest schrijft ons:

Tegenover de berichten, die men in de laatste weken ook in de Nederlandsche pers kon lezen over een, in de naaste toekomst te verwachten verhooging der Hongaarsche invoerrechten, kan worden vastgesteld, dat eene dergelijke verandering in de Hongaarsche tariefpolitiek niet zal plaats hebben. Dit werd mij ten overvloede verzekerd door den Staatssecretaris van Handel, Baron Dr. Wimmersberg. Trouwens de verhooging der tarieven zou slechts door opzegging van een lange reeks handelsverdragen kunnen geschieden, hetgeen op zichzelf reeds in hooge mate onwaarschijnlijk is.

Hongarije heeft in 1925 de autonome tariefwet aangenomen en is sindsdien consequent voortgegaan met de sluiting van handelsverdragen, welke belangrijke verlaging der tarieven hebben tewegegebracht. Deze verlaging geschiedde zelfs in sterkere mate dan in andere landen, waar men de vlag van den vrijhandel hoog houdt en toch eene protectionistische handelspolitiek volgt. Op de Economische Conferentie te Genève hebben dan ook de commissies de argumenten en documenten der Hongaarsche delegatie aanvaard, waarmee bewezen werd, dat de verwijten, die men vaak aan Hongarije maakte, alsof het te hooge tariefmuren opbouwde, onjuist waren. Om slechts aan de twee laatste en belangrijkste handelsverdragen te herinneren, nl. die met Oostenrijk en met Tchechoslovakije, zien wij, dat deze verdragen den Hongaarschen meeexport bijna onmogelijk hebben gemaakt, terwijl een groote hoeveelheid industrieproducten uit de twee genoemde landen tariefverlaging hebben ontvangen. Hun export naar Hongarije heeft zich dan ook vergroot ten nadeele van de Hongaarsche handelsbalans.

De handelsbalans heeft in de eerste helft van dit jaar een passiefsaldo van 178 miljoen pengö opgeleverd tegenover 70 miljoen in de eerste 6 maanden van 1926. Ter vergelijking laten wij hieronder de gegevens voor de laatste jaren volgen:

	Import in miljoenen pengö	Export	Vershil
1924	815.3	667.0	148.3
1925	858.0	812.1	45.9
1926	952.0	869.7	82.3
1926 I.	417.1	346.9	70.2
1927 I.	521.2	342.6	178.6

Wij zien dus, dat de uitvoer van 1927 ongeveer op dezelfde hoogte bleef als die van 1926, terwijl de import zeer gestegen is. Het laatste is ongetwijfeld door den opbloei en de toenemende activiteit van het economisch leven veroorzaakt, hetgeen grootendeels door beleggingen van den staat met behulp van buitenlandse credieten werd tewegegebracht, zooals ook in Duitschland geschiedt. Speciaal is de invoer van hout gestegen in verband met de sterke bouwbedrijvigheid, welke het verzuim van meer dan 12 jaren wil inhalen. Immers sinds het eerste jaar van den oorlog heeft men slechts weinig meer gebouwd. Daar Hongarije door het vredesverdrag bijna al zijn wouden heeft verloren, moet het hout geïmporteerd worden en dit vertegenwoordigt de belangrijkste passiefpost — 67.5 miljoen pengös — op de handelsbalans.

Hoewel de tegenwoordige stijging van het passief-

saldo van de handelsbalans van Hongarije niet gevaarlijk kan worden genoemd, is men toch niet gerust en er vinden diepgaande studies plaats, hoe men zulk een stijging zou kunnen voorkomen en de handelsbalans zooveel mogelijk weer in evenwicht zou kunnen brengen. Men breekt een lans voor de verhooging van den export, doch men is niet van plan den invoer door verhooging van de tarieven te doen verminderen. Daar de grootste post in Hongarije's export door agrarische producten wordt ingenomen en deze grootendeels in de tweede helft van het jaar worden uitgevoerd, kan men dus nog niet nagaan of de handelsbalans zich ook verder zoo ongunstig zal ontwikkelen. Het belangrijkste is in ieder geval, dat deze post verhoogd wordt. De oogst van dit jaar is beter dan die van verleden jaar, er wordt o.a. 2 miljoen quintals (1 q. = 100 KG.) tarwe meer verwacht, het totaal aan tarwe en rogge wordt op 30 miljoen quintals geschat tegenover 27.5 miljoen in het vorige jaar. De binnenlandsche behoefte is slechts 17.5 miljoen, dus er is een overschot voor export van 12.5 miljoen, hetgeen een waarde van ongeveer 350 miljoen pengö vertegenwoordigt. Met dit bedrag zou het importoverschot, indien dit niet belangrijk verder stijgt, tot den volgenden oogst grootendeels gedekt zijn, daar de verdere posten tegen elkander opwegen. In verband hiermede moeten wij over het probleem van den afzet van granen in het buitenland spreken.

Hoewel de prijzen der Hongaarsche exportgranen, theoretisch gesproken, door de prijzen op de aangrenzende graanmarkten worden bepaald, staan, behalve door de concurrentie der Amerikaansche granen, verschillende moeilijkheden aan den export tegen de zoo juist genoemde prijzen in den weg. De omliggende staten, zooals Oostenrijk, Tchechoslovakije en Zwitserland treden door gecentraliseerde organisaties op bij den inkoop van Hongaarsch graan, waarbij zij vanzelfsprekend een prijsdruk kunnen uitoefenen. Hier tegenover is men nu in Hongarije van plan de centralisatie van het aanbod tot stand te brengen om zoodoende betere prijzen te kunnen bedingen en men wil in het algemeen den graanuitvoer beter organiseeren onder een soort centraal verkoopsorgaan, dat van regeeringswege zou worden gesteund zonder overigens een monopolie te worden.

Men geeft zich verder ook veel moeite voor de verhooging van den uitvoer van andere artikelen, zoo b.v. van wijn; men dringt op standaardiseering aan en men heeft in verschillende buitenlandsche steden z.g. Hongaarsche wijnproefkelders opgericht. De Hongaarsche levensmiddelen-industrie, de wagon-, de landbouwmachine- en de electriciteits-industrie zijn ook tot een grooteren uitvoer in staat, ofschoon de laatstgenoemde in deze periode juist eene inzinking van haar export vertoont. Zonder twijfel zullen de Hongaarsche industrieën nog veel kunnen doen aan de vermindering van den invoer. Op de Geneefse Economische Conferentie heeft men herhaaldelijk de kwestie ter sprake gebracht, dat Hongarije zijn industrieën bovenmatig zou willen ontwikkelen en beschermen, doch men heeft later toch toegegeven, dat de Hongaarsche industrieën grootendeels hun bestaansrecht hebben bewezen, daar zij ook tegenover de buitenlandse concurrentie krachtig genoeg zijn. Bovendien is voor Hongarije de handhaving en ontwikkeling van zijn industrieën een *conditio sine qua non*, indien het voor zijn toenemende bevolking bestaansmogelijkheid wil verschaffen en niet tot een lageren levensstandaard en een lager peil van beschaving wil terugzinken.

Men verwacht verder eene stijging van den uitvoer door de haven van Fiume, waarover onlangs een verdrag werd gesloten met Italië. Het is noemenswaard, dat van den tarwe-export in 1924 van een totaal van 1.8 miljoen slechts 30.000 quintals naar Italië gingen, terwijl dit cijfer in 1926 was gestegen tot 793.000

van de 4,04 miljoen quintals, hetgeen meer dan 19 pCt. van den totalen uitvoer bedraagt. De haven van Fiume, aan welke de Hongaarsche regeering voor den oorlog zoo veel heeft besteed en die toen 11 miljoen quintals verkeer gehad heeft, is na den oorlog tot minder dan 20 pCt. van haar vroeger verkeer teruggezonden, daar zij haar „Hinterland” verloren heeft. Het is dus ook in het belang van Italië het Hongaarsche verkeer zooveel mogelijk daarheen te leiden. De waarde van Fiume voor Hongarije staat of valt echter met een transitoverdrag, dat met Joegoslavië tot stand moet komen, aangezien de weg naar Fiume tegenwoordig door Joegoslavië gaat. Een blik op de kaart geeft het beste commentaar tot dit vraagstuk. Het is te verwachten, dat 7 jaren, nadat de vredesverdragen, die zich uitdrukkelijk voor zulke overeenkomsten uitspraken, tot stand kwamen, een oorlogspsychose het sluiten van een dergelijk transitoverdrag niet zal verhinderen, te meer daar de Hongaarsche Regeering er steeds op bedacht is een goede verstandhouding met het Koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen te onderhouden.

Overigens is het verloop der staatsfinanciën in het op 30 Juni afgesloten begrotingsjaar gunstig geweest, zooals dit uit het laatst verschenen XIIde Report van den Minister van Financiën Dr. Bud te constateeren is. De inkomsten hebben met 108.1 miljoen pengö de raming overtroffen; omtrent de uitgaven zijn nog geen definitieve cijfers beschikbaar, maar hierin is geen noemenswaardige toename te verwachten. Deze hoogere inkomsten zijn meendeels te danken aan de grootere inkomsten uit invoerrechten in verband met de buitengewone uitbreiding van den buitenlandschen handel. Wanneer men voorts bedenkt, dat in het afgelopen jaar verschillende tarieven verlaagd werden, dan blijkt wel, dat de toename bijzonder groot is geweest. Zoodoende is de Hongaarsche Regeering in staat het surplus productief te besteden, terwijl intusschen reeds verschillende belastingen — waaronder de belasting op den omzet in levensmiddelen — verder werden verlaagd. De Minister van Financiën kan, zonder het evenwicht in de begroting aan gevaar bloot te stellen, verder gaan met zijn doelbewuste politiek om eenerzijds den belastingdruk in overeenstemming te brengen met de betalingscapaciteit van het land en anderzijds het nationaal inkomen te verhoogen.

DE OMVANG VAN HET PARTICULIER KAPITAAL IN SOVJET RUSLAND.

De heer Paul Olberg te Berlijn schrijft ons:

Zooals bekend, verkeert het particulier kapitaal in Sovjet Rusland in buitengewoon moeilijke omstandigheden. Zoowel de wetgeving als de geheele praktische politiek zijn tegen het particulier kapitalisme. Om de uitbreiding van het particulier kapitalisme tot het uiterste te beperken, worden de particuliere kapitalisten betrekkelijk zeer hoog belast. Er wordt hun slechts weinig of in het geheel geen crediet verleend; de particuliere kapitalist is meestal gedwongen om betere arbeidsvoorwaarden in zijn bedrijf in stand te houden dan waartoe de staatsondernemingen en de coöperatieve verenigingen genoodzaakt zijn. Eveneens staat hij bij het gerecht ongunstig aangeschreven, dat hem in den regel als vijand van den „communisticen arbeiders- en boerenstaat” beschouwt. En niettegenstaande al deze tegenwerking gelukte het aan het particulier kapitaal, aanzienlijke posities te veroveren, want het toonde een grooter aanpassingsvermogen en meer elasticiteit dan de lompe en bureaucratische ondernemingen van den Staat. Zijn gedrag verdient de grootstē belangstelling, niet slechts uit het standpunt der economische ontwikkeling, maar ook van het cultuurleven van het huidige Rusland in het algemeen.

Volgens een onderzoek van den bekenden bolschewistische economischen politicus Larin, die de resul-

taten van zijn onderzoek eenigen tijd geleden in een rede aan de communistische academie in Moskou bekend maakte, zijn er in Sovjet Rusland twaalf typen van kapitaalvorming door particulieren te onderscheiden („*Ekonomitscheskaja Shisn*” Nr. 82, 1927). Het is zeer merkwaardig in dit verband op te merken, dat zelfs de verschillende staatsinstellingen van de diensten der particuliere kapitalisten gebruik maken en op deze wijze het particulier kapitalisme in de hand werken. Larin stelt vast, dat letterlijk iedere economische maatregel van de Sovjet-regeering gelden in het particuliere bedrijfsleven doet vloeien. Zoo zijn van 1921—1924 tezamen niet minder dan 450 miljoen roebel van de Sovjet in de kassen van de particuliere kapitalisten terecht gekomen.

Buiten de omvangrijke werkzaamheid op het gebied van den handel en de industrie, waarin hun aandeel op 3,4 pCt. geschat wordt, nemen zij ook een groote plaats in onder de pseudo-bedrijfscoöperaties, de huisindustrie en den landbouw.

Onder den naam van productie-coöperaties fungeeren in Sovjet Rusland talrijke particulier kapitalistische ondernemingen, die loonarbeiders in dienst hebben. Slechts in 24 pCt. van deze verenigingen bedraagt het aantal der loonarbeiders ongeveer $\frac{1}{5}$ in verhouding tot het aantal leden; in de andere coöperatieve organisaties van dat soort zijn meer arbeiders dan leden. Volgens Larins berekeningen moet men niet minder dan 50 pCt. der huisindustrie en bedrijfscoöperaties als pseudo-coöperatieve verenigingen beschouwen. Houdt men met de productie van deze ondernemingen rekening, dan komt 11,8 pCt. der gezamenlijke industrie- en nijverheidsproductie voor rekening van het particuliere kapitaal. Het aandeel van het particulier kapitalisme in den omzet der verbruiksartikelen bedraagt 17 pCt., in particuliere ondernemingen van arbeidertype d.w.z. zonder loonarbeid 15 pCt.

In particulier kapitalistische bedrijven zijn 900.000 arbeiders of 18 pCt. van alle arbeiders van de industrie aan het werk; buitendien is nog 28 pCt. in het particulier bedrijf van het arbeiderstype werkzaam, nl. handarbeiders enz.

In particuliere bedrijven is 12 pCt. van het geheele kapitaal en 21 pCt. van het grondkapitaal van de industrie van verbruiksartikelen der Sovjet Unie belegd. Het totale industriele kapitaal van de particuliere kapitalisten werd in April 1927 op 550 miljoen roebel geschat tegen 430 miljoen roebel in October 1925. In het jaar 1924—1925 bedroeg de winst der particuliere ondernemingen 23,3 pCt. van de totale winst.

Tamelijk verspreid zijn in Rusland nog de particuliere naamlooze vennootschappen. Deze corporaties genieten, vergeleken bij de andere particuliere ondernemingen, zekere voorrechten. Een onderzoek van de arbeiders- en boereninspectie in het begin van 1927, dat 86 naamlooze vennootschappen (93 pCt. van de gezamenlijke particuliere vennootschappen) omvatte, heeft uitgewezen, dat de vorm der N.V. bij voorkeur werd gebruikt om langs den weg van ongezonde speculatie en met middelen van den Staat en van coöperatieve verenigingen de particuliere kapitalisten te verrijken. Zoo deelt bijv. de „*Prawda*” van 6 Juli 1927 het volgende mede: „De naamlooze vennootschappen werken meestal met middelen van den Staat, die hun credieten verleent; zoo was de N.V. „*Rosnitznik*” („de kleinhandelaar”) naast een particulier kapitaal (volgens de statuten) van 323.000 roebel den eersten October 1926 aan de Staatsondernemingen en de coöperatieve verenigingen een bedrag van ongeveer 2 miljoen roebel schuldig.

De commissies van toezicht, die uit de aandeelhouders van de naamlooze vennootschap gekozen worden, zijn gewoonlijk uit familieleden samengesteld. Daardoor zijn de berichten van deze Commissies geen waarborg voor de werkelijkheid en de juistheid van

de balansen. Niet zelden bekleeden de leden der commissies verantwoordelijke posten in de naamlooze vennootschap. Volgens de arbeiders- en boereninspectie hebben de Staatsinstellingen en de coöperatieve verenigingen aan de particuliere naamlooze vennootschappen een verlies van 4,5 miljoen roebel te wijten.

Verder moet nog gewezen worden op de talrijke vertegenwoordigingen van de Staatsondernemingen; die, om zichzelf er bovenop te houden, het particulier kapitalisme ontwikkelen. Larin beweert, dat zulke vertegenwoordigingen dikwijls met de speciale bedoeling gevestigd worden om het Staatseigendom systematisch uit te plunderen. Dit geschiedt in den vorm van langdurige verdragen, die zeer nadeelig voor de Staatshuishouding, maar zeer voordeelig voor de particuliere personen worden uitgewerkt. Opmerkelijk is het, dat ongeveer 80 pCt. van deze contractanten reeds met het gerecht in conflict geraakt en veroordeeld is.

Een niet onbelangrijke rol bij de opkomst der particulier-kapitalistische economie wordt gespeeld door transacties van direct strafbare aard, zooals bijv. smokkelarij, valutahandel, goedkope verpachting van Staatsondernemingen, aankoop van fabrikaten van de Staatsindustrie enz. Ook worden omkooprij en diefstal als middel gebruikt om de particuliere kapitalisten te verrijken. Larin heeft uit courantenberichten van 56 processen berekend, dat er voor een bedrag van ongeveer 51 miljoen roebel aan verduistering en diefstal van Staatseigendommen heeft plaats gevonden. Menig geval klinkt eenvoudig fabelachtig. Zoo is bijv. de verdwijning van 200.000 poed naphtha, toebehoorende aan den Staat, uit de haven van Petrograd bekend geworden, die aan particuliere opslagplaatsen werd afgeleverd om ze naderhand aan Staatsondernemingen te verkoopen. Daarbij is het opmerkelijk, dat met dergelijke verduisteringen en diefstallen de loopbaan van de misdadigers niet ten einde is; ongeveer de helft van hen is volgens Larins navorschingen eigenaar van een particuliere onderneming geworden en werkt met goede resultaten verder, terwijl het meerendeel der overigen weder in den dienst van de Sovjet werden opgenomen en daar nieuwe verplichtingen enz. beging. Ter verrijking van particuliere kapitalisten zijn corrupties aan de orde van den dag. Het menkwaardige daarbij is, dat deze onzuivere middelen bijna altijd in de ambtenaarswereld een vruchtbaren bodem vinden. De „Prawda" van 31 Juli 1927 haalt talrijke desbetreffende voorbeelden aan.

Op het platteland komt de particulier-kapitalistische economie in de eerste plaats voor op grootte boerderijen, die loonarbeiders in dienst hebben, verder bij de verpachting van inventaris en trekvee, pseudo-landbouw-coöperaties en verscheidene takken van nijverheid. De groote boerenbedrijven maken 2 pCt. van alle boerderijen uit; zij bezitten 1.1 pCt. van de in cultuur gebrachte oppervlakte van de Sovjetrepubliek. Het aantal land- en boscharbeiders van Rusland bedroeg in het begin van het jaar 1926 3.350.000. Door verpachting van de doode en levende inventaris bereikt het particuliere kapitaal ongeveer 9 pCt. van de gezamenlijke productie. Het aantal landbouw-coöperaties, die eigenlijk niet anders dan kapitalistische ondernemingen zijn, is tamelijk groot. Volgens een onderzoek van de arbeiders- en boereninspectie zijn 25 pCt. der collectieve landbouwondernemingen zulke schijn-coöperaties. In het geheel komt 20 pCt. van de landbouwproductie tot een bedrag van 700 miljoen goudroebel voor rekening van ondernemingen van kapitalistischen aard.

Uit deze bedragen is op te maken, dat de zuiver kapitalistische instellingen op het platteland zoowel als in de stad vasten voet hebben gekregen. Over het algemeen mag men zeggen, dat de ontwikkeling van den geheelen Russischen landbouw zich op kapitalistischen grondslag voltrekt, al wordt het land dan ook juridisch als Staatseigendom beschouwd.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 3½ 3 Oct. '25)	Zwits. Nat. Bk. 3½ 22 Oct. '25
Bel. Binn. Eff. 4½ 3 Feb. '27	N. Bk. v. Denem. 5 24 Juni '26
Bk. (Vrsch. in R.C. 5½ 3 Feb. '27)	Zweedsche Rbk 4 21 Apr. '27
Javasche Bank . . . 4 14 Juli '26	Bank v. Noorw. 4½ 26 Oct. '26
Bank van Engeland 4½ 21 Apr. '27	Bk. v. Tsjecho-Slowakije . . 5 8 Mrt. '27
Duitsche Rijksbank 6 10 Juni '27	N. Bk. v. O'rijk. 6½ 24 Aug. '27
Bank v. Frankrijk. 5 14 Apr. '27	N. Bk. v. Hong. 6 25 Aug. '26
Belgische Nat. Bnk. 5 22 Juni '27	N. Bk. v. Hong. 6 25 Aug. '26
Fed. Res. Bank N.Y. 3½ 4 Aug. '27	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje . . 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5½

OPEN MARKT.

	1927				1926	1925	1914
	27 Aug.	22/27 Aug.	15/20 Aug.	8/13 Aug.	23/28 Aug.	24/29 Aug.	20/24 Juli
Amsterdam-Partic. disc.	37/16-1/2	33/8-1/2	33/8-1/2	33/8-3/4	23/16-7/8	33/16-4	31/8-3/16
Prolong.	3 3/4	3 1/4	3 1/4	3 1/4	2 1/2-3	3 1/2	2 1/4-3/4
Londen Daggeld . .	2-3 1/2	2-3 1/2	2-5	3-5	3-5	2 3/4-4	1 3/4-2
Partic. disc.	4 9/16	4 9/16-3/8	4 9/16-3/8	4 9/16-3/8	4 9/16-3/8	3 9/4-7/8	2 1/4-3/4
Berlijn Daggeld . .	4 1/2-6	4 1/4-6	4 1/2-6 1/2	4 1/2-6 1/2	3-7	7-9 1/2	—
Partic. disc.	5 7/8	5 3/4-7/8	5 3/4	5 3/4	4 1/2-7/8	7 5/8	—
30-55 d. . .	5 7/8	5 3/4-7/8	5 3/4	5 3/4	4 1/2-3/4	7 5/8	2 1/8-1/2
56-90 d. . .	5 7/8	5 3/4-7/8	5 3/4	5 3/4	4 1/2-3/4	7 5/8	2 1/8-1/2
Waren-wchsel.	6 3/8	6-3/8	5 7/8-6 1/4	5 7/8-6 1/4	5-5 1/8	8 7/8-9	—
New York) Call money	3 1/2-3/4	3 1/2-3/4	3 1/2-4	3 1/2-4	4 1/2-5 1/4	4-3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/4	3 1/4-3/4	3 1/4	3 1/4	3 3/4-7/8	3 3/8-3/4	—

1) Call money-koers van 26 Aug. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag. 2) Noteering van Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
23 Aug. 1927	2.49 9/10	12.13 3/8	59.40	9.78 1/2	34.74	100
24 " 1927	2.49 9/10	12.13 3/8	59.40 1/2	9.78 1/2	34.74	100
25 " 1927	2.49 9/10	12.13 1/8	59.41	9.78 1/2	34.74	100
26 " 1927	2.49 9/10	12.13 3/8	59.37	9.78 1/2	34.74 1/2	100
27 " 1927	—	12.13 3/8	59.36	9.78 1/2	34.74 1/2	100
29 " 1927	2.49 9/10	12.13 3/8	59.41	9.78 1/2	34.75	100
Laagste d.w. 1)	2.49 1/2	12.13	59.34	9.77	34.72	99 7/8
Hoogste d.w. 1)	2.49 9/10	12.13 5/8	59.45	9.79 1/2	34.76	100 1/8
22 Aug. 1927	2.49 9/10	12.13 3/8	59.39	9.78 1/2	34.74	100
15 " 1927	2.49 9/10	12.13 1/8	59.32	9.78 1/2	34.73	100
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	48.—	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
23 Aug. 1927	48.12	35.17	7.40	1.50	13.60	42.14
24 " 1927	48.12 1/2	35.17 1/2	7.40	1.50	13.59 1/2	42.07
25 " 1927	48.12 1/2	35.17 1/2	7.40	1.50	13.60	42.03
26 " 1927	48.14	35.17 3/8	7.40	1.50	13.59	42.03
27 " 1927	48.15	35.17 1/2	7.40	1.50	—	—
29 " 1927	48.14	35.17 3/8	7.40	1.50	13.50 1/2	42.01 1/2
Laagste d.w. 1)	48.08	35.10	7.39	1.45	13.47 1/2	41.95
Hoogste d.w. 1)	48.16	35.20	7.41	1.55	13.62 1/2	42.17 1/2
22 Aug. 1927	48.12	35.15	7.40	1.50	13.59 1/2	42.17
15 " 1927	48.12	35.15	7.40	1.50	13.59	42.21 1/2
Muntpariteit	48.—	35.—	2)	48.—	48.—	48.—

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Mon-treal 1)
23 Aug. 1927	66.97 1/2	66.85	64.95	6.30	106 5/8	2.49 1/2
24 " 1927	66.97 1/2	66.85	64.90	6.30	106 5/8	2.49 1/2
25 " 1927	67.—	66.85	64.85	6.30	106 5/8	2.49 1/2
26 " 1927	67.—	66.85	64.82 1/2	6.30	106 5/8	2.49 1/2
27 " 1927	67.—	66.85	64.85	6.30	106 5/8	2.49 1/2
29 " 1927	67.02 1/2	66.83 1/2	64.85	6.30	106 5/8	2.49 1/2
Laagste d.w. 1)	66.92 1/2	66.80	64.75	6.28	106 5/8	2.49 1/8
Hoogste d.w. 1)	67.05	66.90	64.97 1/2	6.31	106 5/8	2.49 1/4
22 Aug. 1927	67.—	66.87 1/2	64.97 1/2	6.30	106 5/8	2.49 1/2
15 " 1927	66.97 1/2	66.85	64.95	6.31	106 5/8	2.49 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	64.67	6.26 1/2	105 5/8	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
 1) Particuliere opgave.
 2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.
 In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

Rubberaandeelen hebben een loome stemming aan den dag gelegd, hetgeen in verband heeft gestaan met de weifelende houding van den rubberprijs en met de onzekerheid ten aanzien van het toekomstige verloop van de voorraden te Londen. Tegen het einde van de berichtperiode echter, toen bleek, dat laatstgenoemde voorraden eenigszins waren verminderd, is de stemming weder beter geworden, zoodat de nadeelige koersverschillen per saldo slechts gering genoemd mogen worden. Amsterdam Rubber: 305 $\frac{1}{4}$, 300 $\frac{3}{8}$, 302 $\frac{1}{2}$; Deli Batavia: 250 $\frac{1}{2}$, 251 $\frac{1}{2}$, 246 $\frac{1}{4}$; Hessa Rubber: 458, 450, 445; Indische Rubber Cy.: 351, 356, 346 $\frac{1}{4}$; Kali Telepak: 317, 307, 303 $\frac{1}{2}$, 305; Kendeng Lemboe: 396, 392 $\frac{1}{4}$, 391 $\frac{1}{2}$; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 369, 360 $\frac{1}{4}$, 355; Majang Landen: 324 (ex div.), 320, 317; Preanger Rubber: 190, 189, 186; R'dam Tapanoeli: 159 $\frac{1}{2}$, 155 $\frac{3}{8}$; 157; Serbalijadi: 308 $\frac{1}{2}$, 313, 307; Sumatra Caoutchouc: 305, 300 $\frac{1}{2}$, 304; Tjiboeni Tjipongpok: 188, 185, 188 $\frac{1}{2}$; Wai Sumatra Rubber: 317, 310, 312; Intercont. Rubber: 12 $\frac{1}{2}$, 13, 12 $\frac{11}{16}$.

De *tabakmarkt* heeft weinig veranderingen aangetoond. Arendsburg: 688, 680, 675; Besoeki Tabak: 528, 532, 529; Deli Batavia: 541 $\frac{1}{2}$, 537 $\frac{1}{2}$, 539; Deli Mij.: 473, 470, 471 $\frac{1}{4}$; Ngoepit: 426, 425, 426; Oostkust: 258, 256, 259 $\frac{1}{4}$; Senembah: 479, 481, 480 $\frac{1}{4}$; Temoeloes Landbouw: 479, 483, 485.

Suikeraandeelen hebben voor sommige soorten opnieuw een krachtige opleving te zien gegeven, vooral toen de Cuba-noteringen op enkele dagen een aanmerkelijk herstel hebben aangetoond. Ook de verwachting, dat de bietsuiker oogst in Europa niet in overeenstemming zal zijn met de uitbreiding van het areaal, heeft ertoe bijgedragen, voor suikeraandeelen een optimistische stemming in het leven te roepen. Besito: 300; Cult. Mij. der Vorstenlanden: 187, 186, 187 $\frac{1}{4}$; Handelsverg. Amsterdam: 749 $\frac{1}{4}$, 758, 772; Javasche Cultuur Mij.: 419 $\frac{1}{2}$, 423, 421; Krian: 254, 255, 254 $\frac{1}{4}$; Maron: 286 $\frac{1}{2}$, 285, 287; Ned.-Ind. Suiker Unie: 287, 290 $\frac{1}{4}$, 291 $\frac{1}{2}$; Pagottan: 309, 315, 324; Poerworedjo: 132 $\frac{1}{2}$, 135, 134 $\frac{1}{4}$; Sindanglaet: 471, 472, 476; Tjepper: 800, 805; Tjeweng Lestari: 254, 250, 255, 251.

De *petroleummarkt* is stil gebleven. De berichten omtrent onderhandelingen tusschen de heeren Deterding en Teagle hebben geen nieuwe gezichtspunten geopend, zoodat de markt ten onzent voor aandeelen Koninklijke een afwachtende houding heeft aangenomen. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 324 $\frac{1}{2}$, 324, 323 $\frac{1}{2}$; Gev. Holl. Petr. Cie: 215, 215 $\frac{1}{4}$, 215; Kon. Petr. Mij.: 348 $\frac{1}{2}$, 346, 344 $\frac{1}{2}$; Perlak Petroleum Mij.: 70 $\frac{1}{8}$, 71, 75; Peudawa: 14 $\frac{1}{2}$, 13 $\frac{1}{4}$, 14 $\frac{1}{2}$; Marland Oil: 377 $\frac{1}{16}$, 36 $\frac{1}{2}$, 36 $\frac{1}{4}$.

Scheepvaart-aandeelen waren stil en gedurende het grootste deel van de berichtswEEK vrijwel verwaarloosd. Niettemin is de stemming vast gebleven. Holland-Amerika Lijn: 87, 84 $\frac{1}{2}$, 87 $\frac{1}{4}$; Java-China-Japan Lijn: 130 $\frac{1}{4}$, 131, 130 $\frac{1}{4}$; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 99 $\frac{1}{2}$, 100 $\frac{1}{4}$, 99 $\frac{1}{2}$; Ned. Scheepv. Unie: 188, 189 $\frac{1}{4}$, 189 $\frac{1}{2}$; Nievelt Goudriaan: 126 $\frac{1}{4}$, 127 $\frac{1}{16}$, 128 $\frac{3}{8}$; Stoomv. Mij. Nederland: 190 $\frac{1}{4}$.

Van *industriële fondsen* waren kunstzijdesoorten aanvankelijk iets lager, doch later verbeterde de stemming eenigszins, hoofdzakelijk voor Enka. Aandeelen Philips konden bij kleinen handel lichtelijk stijgen. Bijzonder gevraagd bleken aandeelen Zweedsche Lucifers Maatschappij te zijn. Centrale Suiker Mij.: 119 $\frac{1}{4}$, 119 $\frac{1}{8}$, 119 $\frac{1}{2}$; Holl. Kunstzijde Ind.: 119 $\frac{1}{8}$, 119, 118 $\frac{1}{4}$; Jurgens: 183 $\frac{1}{4}$, 183 $\frac{1}{4}$, 184 $\frac{1}{2}$; Maekubee: 111, 109 $\frac{1}{4}$, 107 $\frac{7}{8}$; Ned. Kunstzijdefabr.: 355, 351, 349; Philips Gloeilampenfabriek: 461, 465, 471; Zweedsche Lucifers Mij.: 297 $\frac{1}{8}$, 307, 308 $\frac{1}{4}$.

De afdeling voor *mijnaandeelen* was nagenoeg verlaten en de meeste fondsen vertoonden eenige neiging tot achteruitgang. Vooral Redjang Lebong waren lusteloos. Alg. Exploratie Mij.: 63 $\frac{1}{2}$; Billiton 1e Rubriek: 951, 949; Boeton Mijnb. Mij.: 137 $\frac{1}{4}$, 133 $\frac{1}{4}$, 136 $\frac{1}{2}$; Müller & Co.'s Mijnb. Mij.: 77 $\frac{1}{2}$, 78 $\frac{1}{2}$, 77; Redjang Lebong: 161, 159, 149; Singkep Tin Mij.: 488, 485, 484.

Bankaandeelen waren vast met omzetten, welke boven het normale zijn uitgegaan. Amsterdamsche Bank: 180, 180 $\frac{1}{2}$, 179 $\frac{1}{4}$; Holl. Bank. v. Zuid-Amerika: 78, 77 $\frac{1}{4}$, 77 $\frac{3}{8}$; Incasso Bank: 180, 129 $\frac{1}{4}$, 129; Koloniale Bank: 282 $\frac{1}{2}$, 287 $\frac{1}{2}$, 286 $\frac{3}{8}$; Ned.-Ind. Handelsbank: 185 $\frac{1}{2}$, 185, 186 $\frac{13}{16}$; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 182 $\frac{1}{2}$, 183 $\frac{1}{2}$, 180 $\frac{1}{4}$; R'damsche Bankvereniging: 92 $\frac{1}{4}$, 92 $\frac{1}{2}$, 92 $\frac{1}{2}$.

De *Amerikaansche markt* heeft een zeer rustig verloop gehad. American Smelting & Refining Cy.: 169 $\frac{1}{4}$, 170 $\frac{1}{2}$, 168 $\frac{3}{8}$; Anaconda Copper: 95 $\frac{3}{8}$, 96 $\frac{7}{16}$, 93 $\frac{9}{16}$ (ex div.), 94 $\frac{1}{2}$; Studebaker: 54 $\frac{1}{4}$, 54, 53 $\frac{1}{2}$; United States Steel Corp.: 138 $\frac{1}{4}$, 140 $\frac{1}{4}$, 141 $\frac{1}{2}$; Atchison Topeca: 195 $\frac{7}{8}$, 200, 197; Missouri Kansas & Texas: 46 $\frac{1}{2}$, 47 $\frac{1}{2}$, 46 $\frac{1}{2}$; Erie: 61, 60 $\frac{1}{2}$; Union Pacific: 188 $\frac{3}{8}$, 189 $\frac{1}{2}$, 188 $\frac{1}{4}$; Wabash R.w.: 66 $\frac{3}{8}$, 67 $\frac{9}{16}$, 66 $\frac{1}{16}$.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 30 Augustus 1927.

Tarwe: De stemming op de tarwemarkt is in de afgelopen week sterk afwisselend geweest. Ofschoon er ook uit de Vereenigde Staten en Canada enkele minder gunstige berichten kwamen, had toch de optimistische kijk op de oogsten daar de overhand en was het niet dat er zeer ongunstige berichten uit Europa waren gekomen, de markten zouden waarschijnlijk reeds vroeger zijn ingestort. Maar in Europa en vooral in Duitschland was het weer zoo slecht, dat er geen sprake van oogstwerkzaamheden kon zijn en de kwaliteit van het graan zou door de aanhoudende regens sterk lijden. Toen aan het eind van de vorige week het weer verbeterde, kwam er een aarzeling in de markten en toen het weer Zondag en Maandag bijna overal mooi en vast was, werd de stemming uiterst flauw, eerst in Duitschland en Liverpool, later ook in Amerika. Of dit betere weer nu nog op tijd is gekomen, zoodat nog een redelijke oogst kan worden verwacht, zal vrij spoedig moeten blijken; in ieder geval was men onmiddellijk onder den indruk, dat men zich gedurende het slechte weer aan overdrijving wat betreft de gewachte gevolgen voor den oogst had schuldig gemaakt. Toch is het vrij zeker, dat over een aanzienlijk gebied van Europa een tamelijk gunstige oogst verwacht kan worden.

Wat Noord-Amerika betreft, eenige berichten over te veel vocht in een gedeelte van het gebied van de winter-tarwe hebben niet veel indruk gemaakt, omdat het grootste gedeelte van deze tarwesoort reeds binnen is; met de zomertarwe gaat het redelijk goed, maar de meeste belangstelling is er natuurlijk voor Canada. De temperatuur was in veel streken te laag, hier en daar zijn er nachtvorsten geweest, die evenwel nog niet veel schade hebben berokkend. Maar terwijl aan den eenen kant hooge ramingen de mogelijkheid van een zeer grooten oogst aantoonen, blijft de toestand zeer onzeker, omdat de tijd van een „Killing frost” niet ver meer kan zijn en het nog heel goed kan zijn, dat een belangrijk gedeelte van den oogst daardoor gevangen wordt. Over een à twee weken zal men grootendeels uit de onzekerheid zijn.

Uit Argentinië luiden de berichten gunstig, maar Australië heeft te veel droogte gehad en men verwacht daar een kleineren oogst dan den vorigen.

Roemenië zou volgens de laatste schatting eveneens een kleineren oogst hebben dan verleden jaar, maar aan den anderen kant geven de geregelde offerthes van dat land meer den indruk dat de oogst toch niet zoo heel klein kan zijn.

In Duitschland en België was de vraag naar tarwe het grootst en belangrijke zaken kwamen tot stand in bijna alle soorten tarwe. De vaste en stijgende vrachtenmarkten veroorzaakten eveneens een opgaande markt.

Rogge: Meer nog dan tarwe was rogge onder invloed van het weer op het Continent. De Berlijnsche markt heeft voor dit artikel zeer sterk gefluctueerd. Aanvankelijk gingen de prijzen dagelijks scherp omhoog, later toen het weer verbeterde, was er een plotselinge zeer groote daling. De Chicago markt is die van Berlijn vrij geregeld gevolgd. De handel was aanvankelijk levendig en op meer gunstige oogstberichten werd geen acht geslagen.

Maïs: Ook dit artikel eindigde zeer kalm na aanvankelijk zeer vaste markten. Het feit, dat Argentinië zeer veel maïs verscheept heeft, wat geen aanleiding tot het vormen van groote voorraden geweest is, maakt dat men vrij algemeen vastere markten verwacht nu de verschepingen wat afnemen en waarschijnlijk nog meer zullen afnemen. Van den uitvoer uit Argentinië ging deze week wat meer naar Noord-Amerika en een verdere toename van verschepingen naar dat land zou ongetwijfeld de Europeesche markten beïnvloeden.

In de meeste Europeesche landen zijn de prijzen voor loco-maïs ver onder de prijzen die gevraagd en betaald worden voor latere aflading, vooral is dit het geval in België en ons land.

Ofschoon het betere weer waarschijnlijk tot gevolg heeft, dat er minder graan ongeschikt wordt voor brooddoeleinden, heeft toch ook maïs onder den indruk van de flauwe stemming van andere granen een reactie ondergaan, zoowel hier als in Noord-Amerika. In dit laatste land zijn de prijzen toch nog ongekend hoog, niettegenstaande de zichtbare voorraad nog grooter is dan een jaar geleden. Het gecalculerde tekort van den nieuwen oogst is evenwel van dien aard, dat wat meer of minder voorraad weinig verschil maakt. Het weer was in de afgelopen week niet ongunstig, maar er wordt toch naar nog meer warmte verlangd.

De Donaulanden blijven van de markt met maïs. Er is in Roemenië wel regen gevallen, maar men meent, dat die

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	29 Aug. 1927	22 Aug. 1927	30 Aug. 1926
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Lijnzaad Sept.				
27 Aug. '27	137 $\frac{7}{8}$	111 $\frac{1}{8}$	46 $\frac{1}{2}$	12,20	7,30	15,65	Tarwe (Hardwinter II) ... ¹	14,90	15,—	14,50
20 „ '27	140 $\frac{3}{4}$	111	47	12,35	7,20	15,75	Rogge (No. 2 Western) ... ¹	12,20	11,50	12,—
27 Aug. '26	133 $\frac{1}{8}$	76 $\frac{7}{8}$	37 $\frac{1}{4}$	12,80	6,80	16,60	Mais (La Plata) ..... ²	186,—	182,—	170,—
27 Aug. '25	156 $\frac{7}{8}$	94 $\frac{1}{2}$	38 $\frac{1}{4}$	13,70	9,15	20,40	Gerst (48 lbs. malting) ... ²	246,—	260,—	195,—
27 Aug. '24	121 $\frac{1}{2}$	117	48 $\frac{1}{2}$	14,40	10,15	22,85	Haver (Canada 3) ..... ¹	13,25	13,50	10,25
20 Juli '14	82	56 $\frac{1}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ... ¹	12,65	12,45	11,95
							Lijnzaad (La Plata) ..... ³	370,—	368,—	363,—

¹) per 100 KG. ²) per 2000 KG. ³) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	21/27 Aug. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	21/27 Aug. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe.....	37.550	1.318.490	1.041.429	—	39.252	10.341	1.357.742	1.051.770
Rogge.....	2.422	259.174	184.451	90	493	1.116	259.667	185.567
Boekweit.....	—	13.410	14.440	—	67	950	13.477	15.390
Mais.....	29.987	955.517	592.107	11.384	152.195	73.448	1.107.712	665.555
Gerst.....	4.209	276.351	239.379	—	6.829	6.965	283.180	246.344
Haver.....	3.305	146.685	151.309	—	2.728	2.165	149.413	153.474
Lijnzaad.....	630	163.681	169.826	8.026	163.847	158.082	327.528	327.908
Lijnkoek.....	4.729	127.184	169.176	—	—	—	127.184	169.176
Tarwemeel.....	1.284	71.403	57.159	1.365	24.638	9.605	96.041	66.764
Andere meelsoorten.....	—	7.664	9.645	—	—	—	7.664	9.645

te laat is gekomen om nog veel goed te kunnen doen voor den maïsogst. Zuid-Afrika heeft reeds wat meer afgeladen, doch de cijfers hebben bij hetgeen van Argentinië verscheept wordt weinig te betekenen. Het totaal export-surplus wordt op 500.000 tons geschat. Er zijn in de afgelopen week weinig zaken in deze soort tot stand gekomen, omdat in de meeste gevallen de vraagprijzen te hoog waren.

Gerst. Een levendige handel heeft zich in de eerste dagen van de afgelopen week ontwikkeld, eerst in Rotterdam, later vooral in Hamburg. De prijzen zijn voor alle soorten flink gestegen, maar later werd ook voor dit artikel de stemming kalmer en brokkelden de prijzen af. De schatting van den oogst van Roemenië geeft een wat kleineren oogst dan verleden jaar, maar voorloopig is er van die zijde nogal wat aanbod en de wekelijksche verschepingen zijn ruim en zelfs grooter dan van Noord-Amerika. Het totaal der verschepingen is zeer groot, maar ofschoon de belangstelling voor spoedige levering van gerst misschien wat verminderd is, blijft toch nog een vrij sterke premie gehandhaafd. Van het vormen van voorraden is dan ook nog weinig sprake.

Haver. Onder invloed van het regenweer was er een sterke vraag voor haver en de prijzen ondergingen een forsche rijzing, vooral voor Platasoorten. Doch ook voor andere soorten was er veel vraag op het Continent. De Engelsche markten bleven in verhouding zeer kalm.

Zooals te begrijpen is, heeft ook op deze graansoort het betere weer de stemming geheel doen veranderen.

SUIKER.

De stemming op de verschillende suikermarkten was in de afgelopen week vast met oplopende prijzen, tot aan het einde der week eene kleine reactie intrad.

In Amerika trokken de noteringen voor Spot Centrifugals alsook op de termijnmarkt de afgelopen week aan, hetgeen uit ondervolgende cijfers blijkt:

	Sp. C.	Aug.	Sept.	Oct.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafg. week	4.49	2.61	2.67	—	2.79	2.79	2.75
Opening verslagweek ..	4.49	2.63	2.69	—	2.82	2.82	2.77
Hoogstepuntverslagweek	4.65	—	2.83	2.86	2.96	2.87	2.87
Slot verslagweek	4.65	—	2.78	2.80	2.91	2.92	2.84

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 77.000 tons, de versmeltingen 66.000 tons tegen 61.000 tons in 1926 en de voorraden 213.000 tons tegen 236.100 tons.

De berichten over de wettelijke inkrimping van den Cuba oogst nemen hoe langer hoe vasteren vorm aan en wijzen erop, dat, tenzij de prijzen intusschen belangrijk stijgen, men met eene inkrimping van den oogst mag rekenen tusschen 4 en 4 $\frac{1}{2}$ miljoen tons. Wanneer een besluit hieromtrent genomen zal worden, is echter nog geenszins bekend.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Cubaansche productie 23 Aug.	4.508.620	4.884.658	5.098.376
Weekontv. afscheephavens ..	40.898	24.638	43.803
Totaal sedert 1 Jan.—20 Aug.	3.687.938	4.066.129	4.546.582
Weekexport.....	76.945	103.229	96.858
Totale export sedert 1/1-20/8	2.843.815	3.036.594	3.679.777
Voorraad afscheephavens ...	862.167	1.029.537	866.605
Voorraad Binnenland	712.638	731.015	455.800

Het weer in de verschillende Bietsuikercentra was nogal wisselvallig. Terwijl men in sommige districten klaagde over te zware stortregens schijnt de groote neerslag voor andere gedeelten weer gunstig geweest te zijn.

In Engeland was de markt in navolging van Amerika vast, terwijl in het midden der week een goede vraag kwam opzetten met flinke zaken als gevolg. Raffinadeurs verhoogden hunne prijzen met 3 d.

De slotnoteringen waren als volgt:

Aug. 1927 ..	Sh. 16 $\frac{3}{4}$	Maart 1928 ..	Sh. 16 $\frac{9}{16}$
October ..	„ 15 $\frac{1}{4}$	Mei ..	„ 17 $\frac{1}{16}$
Dec. ..	„ 15 $\frac{1}{4}$	Aug. ..	„ 17 $\frac{3}{4}$

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Aug.	422.000	328.000	96.000
Tsjechoslowakije 1 Aug.	105.000	204.000	149.000
Frankrijk 1 Aug.	194.000	142.000	107.000
Nederland 1 Aug.	24.000	95.000	58.000
België 1 Aug.	39.000	38.000	65.000
Polen 1 Aug.	63.000	72.000	58.000
Engeland 1 Aug. geïmpt. suiker	300.000	407.000	294.000
Engel. 1 Aug. Binnenl. suiker	—	—	—
Totaal Europa ..	1.147.000	1.286.000	827.000
V.S. Atlant. havens 24 Aug. ..	213.000	236.000	165.000
Cuba 20 Aug.	875.000	1.030.000	867.000
Totaal ..	2.235.000	2.552.000	1.859.000

De markt op Java was gedurende de verslagweek vast gestemd en de prijzen voor ready stegen met ca. $f \frac{1}{4}$ tot $f \frac{3}{8}$ en voor latere termijnen $f \frac{1}{16}$.

Hier te lande bleef de markt in verhouding tot de andere suikermarkten vrij kalm hoewel de prijzen op de termijnmarkt door den loop der Amerikaansche noteringen beïnvloed werden. De omzet bedroeg 2950 ton.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
Manchester, d.d. 24 Augustus 1927.

De Amerikaansche katoenmarkt is nog niet tot evenwicht gekomen. Prijzen zijn nog onder den invloed van de dagelijkse weerberichten uit de katoendistricten en de bollweevil schade, van welke factoren door speculanten bij iedere gunstige gelegenheid druk gebruik wordt ge-

maakt. Jl. Maandag noteerde Mid-American spot te Liverpool 11.07 d. tegen 9.17 d. op 8 Augustus jl., het laagste punt in dit seizoen. Hoewel het Ginnere-Report, dat gisteren gepubliceerd werd, het aantal geginde balen aangaf met 457.000 tegen 182.000 verleden seizoen om dezen tijd, was dit cijfer lager dan men verwacht had, terwijl bovendien ten gevolge van slechte weerberichten, prijzen in New York 50 tot 60 punten opliepen. Liverpool opende vanmorgen 26 tot 30 punten hooger. Egyptische katoen volgt het spoor van Amerikaansche. Op jl. Maandag noteerde F.G.F. 20.10, doch gisteren had er weer een daling plaats tot 19.80. Loco-verkopen zijn gering en bedroegen de vorige week totaal slechts 31.000 balen.

De Amerikaansche garenmarkt is nog kalm. Verkoopers van grove nummers, hetzij twist of weftcoops, berichten, dat de transacties, welke nog zijn afgesloten, slechts op kleine hoeveelheden betrekking hebben. Naar medio nummers voor „printing cloth”, alsook naar de fijnere nummers twist en weft voor dhooties, bestond gisteren een goede vraag en hoewel het grootste gedeelte der biedingen te laag was, konden enkele spinners flinke hoeveelheden boeken. Er zou meer gedaan zijn, indien er meer garens voorradig waren geweest, daar voor koopers prompte levering een vereischte was. Vermoedelijk zal de naderende vacantie in het Oldham-district, die de volgende week begint, aan deze meerdere belangstelling debet zijn. Ook schijnen enkele flinke partijen garens voor dhooty borders te zijn afgesloten, zoowel enkel als getwijnd, doch ook hier waren biedingen in vele gevallen te laag. De stijging van Egyptische katoen jl. Maandag bracht ook meer vraag naar Egyptische garens mede en hier en daar schijnen wel zaken tot stand te zijn gekomen. De groote en snelle fluctuaties in het ruwe materiaal werken er echter niet aan mede om algemeen vertrouwen in huidige prijzen te vestigen.

Bij de steeds stijgende prijzen van het ruwe materiaal, behoeft het geen verwondering te wekken, dat zaken in de doekmarkt met groote moeilijkheden gepaard gaan en het aantal afgesloten orders is dan ook sedert ons laatste bericht van weinig betekenis. Er is voldoende vraag geweest, speciaal van Calcutta, doch de geboden prijzen waren op basis van twee à drie weken geleden en bleven dus thans geheel buiten beschouwing. De berichten uit China luiden niet bemoedigend, doch van Java en De Straits bestond de vorige week voldoende vraag. Onze markt heeft een periode van meer stabiele prijzen dringend noodig en indien bijv. gedurende een maand prijzen vast bleven, zouden o.i. goede zaken niet alleen mogelijk, doch ook zeer waarschijnlijk zijn.

17 Aug. 24 Aug. Oost. koersen. 16 Aug. 23 Aug.

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br.-Indië $1/5\frac{1}{2}$ $1/5\frac{3}{4}$
F.G.F. Sakellaridis 19,75 20,10 T.T. op Hongkong $1/11\frac{3}{8}$ $1/11\frac{3}{8}$
G.F. No. 1 Oomra. 8,05 8,65 T.T. op Shanghai $2/5\frac{1}{2}$ $2/5\frac{1}{2}$

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	26 Aug. 1927	19 Aug. 1927	12 Aug. 1927	26 Aug. 1926	26 Aug. 1925
New York voor Middling ...	21,95 c	20,45 c	19,40 c	19,05 c	23,05 c
New Orleans voor Middling	21,30 c	18,69 c	18,70 c	18,49 c	22,31 c
Liverpool voor Middling ...	11,15 d	10,60 d	10,40 d	10,16 d	12,89 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizenttallen balen).

	1 Aug. '27 tot 19 Aug. '27	Overeenkomstige periode				
		1926	1925			
Ontvangsten Gulf-Havens.	217	194	179			
„ Atlant.Havens						
Uitvoer naar Gr. Brittannië				19	33	22
„ „ t Vasteland etc.				104	160	123
„ „ Japan	29	25	14			

Voorraden.
(In duizenttallen balen).

	19 Aug. '27	Overeenkomstig tijdstip	
		1926	1925
Amerik. havens	948	568	207
Binnenland	350	511	189
New York	210	44	40
New Orleans	223	121	42
Liverpool	803	435	244

KOFFIE.

Gedurende de afgelopen week bleef de markt in geheel onveranderde stemming verkeeren. Noch in de kost- en vrachtaanbiedingen voor prompte verscheping van Brazilië, noch in die van Nederlandsch-Indië kwam veel verandering. Het eenige nieuws, waarvan melding valt te maken, is een heden ontvangen telegram, waarin wordt medegedeeld, dat het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie van Sao Paulo eene leening van £5 miljoen geplaatst heeft bij de firma Lazard Bros. in Londen, ter versterking van de verdediging van de koffiëbelangen.

Volgens een dezer dagen uit Brazilië ontvangen telegram bedroegen de voorraden, door bovengenoemd Instituut in de pakhuizen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo en Minas Geraes teruggehouden, op 15 Augustus 6.157.000 balen, hetgeen tegen 15 Juli eene vermeerdering beteekent van 2.443.000 balen.

Aan de termijnmarkt ondergingen de noteeringen zeer weinig verandering.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 76/- à 77/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 78/- à 80/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 60/6 à 61/-.

Van Robusta op afloading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik: Palembang Robusta 29¼ ct., Benkoelen Robusta 30¼ ct., Korintjie Robusta 33 ct., Mandheling Robusta 34 ct., W.I.B. f.a.q. Robusta 37¼ ct., alles September-verscheping per ¼ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteering voor Superior Santos bleef onveranderd 49 ct. per ½ KG. en die voor Robusta 45 ct., terwijl de afzet nog steeds te wenschen overlaat.

De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd contract basis Santos Good			
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
30 Aug.	39¼	37¼	36¼	35¼	37¼	35¼	34¼	33¼
23 „	39¼	37¼	36¼	35¼	38	35¼	34¼	33¼
16 „	39¼	37¼	36¼	35¼	38¾	36	34¼	34¼
9 „	39¼	37¼	36¼	35¼	39¼	36¼	35¼	34¼

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
29 Aug.	\$ 12,48	\$ 11,85	\$ 11,64	\$ 11,45
22 „	„ 12,42	„ 11,60	„ 11,22	„ 11,03
15 „	„ 12,60	„ 11,75	„ 11,46	„ 11,22
8 „	„ 12,92	„ 11,97	„ 11,65	„ 11,40

Rotterdam, 30 Augustus 1927.

(Mededeeling van de Vereniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
29 Aug. 1927	259.000	21.800	1.030.000	24.500	515 ¹ / ₁₆
22 „ 1927	273.000	21.650	985.000	24.500	515 ¹ / ₁₆
13 „ 1927	288.000	22.050	948.000	24.500	515 ¹ / ₁₆
30 Aug. 1926	318.000	23.425	1.041.000	25.000	747 ¹ / ₁₆

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
27 Aug. 1927....	84.000	616.000	212.000	1.716.000
28 Aug. 1926....	102.000	803.000	157.000	1.333.000

1) In Reis.

THEE.

De theemarkt had in de afgelopen week een levendig verloop. De gemiddelde prijs voor Britsch-Indische thee steeg 2 d. voor Noordelijk en ruim 1 d. voor Zuidelijk Britsch-Indië. Ook de Javaveiling kon op een avance wijzen van gemiddeld ruim 1½ d. Het waren voornamelijk de ordinaire- en middenkwaliteiten, die het meest van de rijzing profiteerden, doch ook de betere kwaliteiten waren geenszins verwaarloosd en konden meermalen hogere prijzen bedingen dan in vorige veiling.

In Amsterdam kwamen nog veel verkopen tot stand van opgehouden partijen ex vorige veilingen, die meeren-

deels hogere prijzen konden bedingen, dan in de laatste veiling betaald werd. De opgehouden voorraad is zeker met 1½ à 2000 kisten verminderd.

Ongecontroleerde geruchten op de Londensche markt vermelden een verdere sterke vermindering van den dit-jarigen oogst van Noordelijk Britsch-Indië.

Eerst op het einde van de maand zullen officieele cijfers aantoonen in hoeverre deze geruchten juistheid bevatten. Ook Batavia nam de vaste stemming van de Europeesche markten geheel over en er werd druk geboden op restanten, oogst 1927, waarvan verschillende tot afdoening kwamen.

De aandacht is hier gevestigd op de veiling van 1 September a.s. die zooals bekend, ca. ruim 21.000 kisten directen aanvoer zal omvatten.

Amsterdam, 29 Augustus 1927.

IJZER.

De gebeurtenis van de afgelopen weken is wel de verlaging van den prijs van Clevelandijzer, niettegenstaande de herhaalde verzekeringen van de producenten, dat van prijsverlaging geen sprake kon zijn (men zie vooral de betreffende noot). Tot nu toe is de Continentale markt hierdoor nog niet beïnvloed, ruwijzer is nog vast gestemd. Ook de staalmarkt heeft de eenigszins vastere tendens, welke in ons vorig overzicht werd gesignaleerd, kunnen behouden en de prijzen zijn nog iets gestegen.

Thans kan gemeld worden, dat het Roheisenverband van de hieronder vermelde soorten slechts gieterij-ijzer no. 3 in prijs verlaagd heeft, nl. tot 78 Mk., ingaande 1 September. Tegelijkertijd is een nieuwe vrachtbasis geschapen, Unterwellenborn (Thür.), met een notering van 72 Mk. voor no. 3.

	Notering in de week van		
	15/21 Aug. 1927	22/28 Aug. 1927	23/29 Aug. 1927
Ruwijzer.			
<i>f. o. b. Middlesborough</i>	Sh.	Sh.	Sh.
* Cleveland Foundry no. 1	70/-	70/-	93/-
* " " " " 3	67/6	67/6	90/6
* " " " " 4	66/6	66/6	89/6
Hematite East Coast mixed numbers	75/6	75/-	82/6
<i>Wagon départ Longwy (Lotharingen)</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3 ...	460,—	460,—	600,—
Semi-phosphoreuse	495,—	495,—	670,—
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Giessereiroheisen no. 1	88.—	88.—	88.—
" " " " 3	86.—	86.—	86.—
Hämatit.....	93.50	93.50	93.50
<i>f. o. b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3..	60/-62/-	60/-62/-	69/-70/-
Walsproducten.			
<i>f. o. b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Stafijzer	94	94-95	100
Plaatijzer 5 mM.....	120-121/6	121-121/6	110
" 3 "	125-126	126	120

* Van 16 Augustus 1927 af wordt op den prijs van Clevelandijzer, bestemd voor Schotland en voor den export bij hoeveelheden van minstens 100 resp. 500 tons, een reductie van sh. 2/6 gegeven.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
29 Aug. 1927..	55.2/6	62.2/6	289.12/6	22.15/-	27.17/6
22 " 1927..	55.5/-	62.7/6	289.10/-	22.15/-	27.17/6
15 " 1927..	55.5/-	62.17/6	293.7/6	23.-/-	27.17/6
8 " 1927..	55.10/-	62.5/6	295.12/6	23.-/-	28.5/-
30 Aug. 1926..	59.5/-	67.5/-	294.12/6	33.-/-	34.7/6
20 Juli 1914..	61.-/6		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt was de afgelopen week zeer levendig en vast en de vrachten zijn opgelopen. Er werden ongeveer 30 booten bevracht. Van Montreal werd bevracht op basis van 14½ cents per Augustus/September naar Antwerpen of Rotterdam, tot 15 cents per midden September en tot 15½ cents per Sept./Oct. In bijna alle gevallen werd de optie Hamburg/Bremen gegeven tegen 1 cent extra. Per November werd tonnage ge-

plaatst naar Antwerpen/Rotterdam tegen 17 cents. Naar de Middellandsche Zee was weinig vraag, doch er werd een October boot gedaan tegen 19½ cents. De Golf van Mexico was practisch zonder zaken. Slechts één boot werd bevracht naar Antwerpen of Rotterdam tegen 14 cents zwaar graan.

De vraag naar tonnage voor suiker van West-Indië nam niet toe, doch de vrachten zijn, in overeenstemming met die der andere markten, vaster geworden. Van Cuba werd een 6500 tonner gedaan naar U.K./Continent per September tegen 17/6 en een 5000 tonner per Augustus/September tegen 17/9 naar Rotterdam direct.

De North Pacific bleef zeer vast, ofschoon de vraag niet zoo groot was als de voorafgaande week. Dit is hoofdzakelijk toe te schrijven aan het feit dat reeders vaster in hun vrachten zijn geworden en de bevrachters hierin nog niet willen volgen. Niettemin zijn de vrachten verder gestegen en van Portland/Puget Sound/Vancouver naar U.K./Continent werd 34/3 en 33/- betaald naargelang van grootte per Sept./Oct., booten van circa 7000 tons hebben per October 34/- kunnen bedingen en 35/- per November. Naar de Middellandsche Zee bedong een 6300 tonner per Oct./Nov. 36/3.

De La Plata leefde wederom flink op en er werd aanzienlijk bevracht, zowel per prompt als voor latere posities, en in de meeste gevallen zijn hogere vrachten betaald. Voor Augustus belading werd voor booten van middelmatige grootte 25/3 betaald van boven La Plata havens naar U.K./Continent en per eerste helft September zijn booten van ca. 7000 tons gedaan tegen 24/6. Sept./Oct. betaalde 24/- en 1/25 October 23/-. Van Bahia Blanca werd een groote boot bevracht naar Londen, Antwerpen of Rotterdam tegen 22/- per einde Augustus.

De vraag naar wilde tonnage voor chilispeter bleef gehandhaafd en er werden ca. 6 booten bevracht. Een Septemberboot van 7000 tons bedong 29/- basis Bordeaux/Hamburg range, optie Noord-Spanje 29/6 of Middellandsche Zee 31/- of Alexandrië 31/6. Drie handige booten naar Noord-Spanje bedongen 30/6 per Oct./Nov./Dec., optie Middellandsche Zee 31/6. Naar ruimte is weinig vraag. Een September partij zou zijn geboekt tegen 26/6 naar Duinkerken/Hamburg range.

De meeste Oostelijke afdelingen bleven kalm en terwijl het aantal orders beperkt is, is ook de beschikbare tonnage zeer gering. De vrachten zijn derhalve vast gebleven. De markt voor Soya boonen van Wladiwostok was kalm en de vrachten onveranderd. Van Australië zijn orders voor nieuwen oogst aan de markt, doch tot nu toe zijn bevrachters en reeders nog niet tot overeenstemming gekomen omtrent de vrachten. Van Burmah stelden bevrachters thans 30/- in uitzicht voor Dec./Jan. naar Antwerpen/Hamburg range. De maïsbevrachters van Zuid-Afrika waren gedwongen aanzienlijk hogere vrachten te betalen. Nadat van Kaapstad/Durban range 24/- per October was betaald naar Bordeaux/Hamburg range, werd 26/- betaald voor een 7500 tonner van Kaapstad naar Liverpool direct per September en 27/- naar U.K. Continent.

De Donau was tamelijk levendig, echter tegen onveranderde vrachten. Per Augustus en September is 16/- tot 16/3 betaald naar het Continent, en van Constanza is het vorige cijfer van 13/3 naar „picked ports” Continent herhaald. De Zwarte Zee was kalm. Naar het Continent werd 12/3 betaald per 1/25 September.

De Middellandsche Zee was kalmer, doch de vrachten bleven onveranderd. Voor erts werd o.m. betaald: La Goulette/Rotterdam 5/3, Bona/Glasgow 7/-. Naar de Vereenigde Staten werden twee booten bevracht; naar Boston werd 8/- betaald en naar Mobile 8/3. Fosfaat was kalm.

De prompte vrachten van de Golf van Biscaye zijn iets zwakker. Van Bilbao naar Rotterdam werd 5/9 betaald. Een groote boot werd bevracht van Bilbao naar Tyne of Sunderland tegen 6/3. Saltacaballo/Rotterdam betaalde 6/3.

De uitgaande kolenvrachten van Engeland waren vast, speciaal naar de Middellandsche Zee. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Nantes 4/9, Lissabon 8/6, Barcelona 11/3, Salonica 10/-, Madeira 9/-, Montreal 7/-, Rosario 13/6, en van de Oostkust: Malmö 5/9, Rouaan 4/6, Bordeaux 5/9, Nice 9/-, Las Palmas 9/3.

RIJNVAART.

Week van 21 t/m. 27 Augustus 1927.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, waren minder dan de vorige week. Scheepsruimte bleef, vooral in het midden der week, bij matige vraag voldoende beschikbaar. De ertsvrachten bedroegen gemiddeld f 0,65/60 met ¼ en f 0,75 à 0,70 met ½ lostijd.

Naar den Bovenrijn betaalde men gemiddeld f 1,25 à 1,30 per last met verkorten lostijd. Het sleeploon liep geleidelijk op van 32½ ct. tot 45 ct. tarief.